

FRA MARTIN LUTHER TIL MICHAEL TETZSCHNER; —
HVA VILLE EGENTLIG KARL MARX?

Dag Jørgen Høgetveit
Juni 2018

FRA MARTIN LUTHER TIL MICHAEL TETZSCHNER; - HVA VILLE EGENTLIG KARL MARX?

"The truth is a powerful thing: it does not allow a person to remain undisturbed. Some embrace and follow the truth. Some reject it outright. Others prefer to ignore it, employing what might be termed 'intentional ignorance'. How a person reacts to the truth is a willful decision that produces unavoidable consequences in that person's life." (Werner Gitt; Without Excuse; Intro.)

"Orden jag lär ut trasslar sig till ett djävulskt virrvarr.

Var och en får altså tro precis vad han vill tro." (Fra Karl Marx' dikt Hegel)

Dag Jørgen Høgetveit; juni 2018

"Karl Marx har vært behørig markert ved 200-årsjubileet. Det som har vært mindre belyst, er forholdet mellom Marx' analyser og de totalitære samfunnssystemene som oppsto i vårt århundre, som alle hevdet at de virkeliggjorde hans teorier. Når man leser Marx, kan man finne det meste, men slik jeg ser det, er det ingen holdepunkter for å definere ham som en totalitær tenker. Det som er viktig å huske på, er at han levde i en tid da det store folkeflertallet var fratatt enhver innflytelse på samfunnsutviklingen. Selv den franske revolusjonen i 1789, med unntak av jakobinernes radikale forfatning fra 1793, utelukket det store, store folkeflertallet fra enhver form for makt og innflytelse. Det som da gjensto som arena, var gatekamper og revolusjon, slik borgerskapet allerede hadde gjennomført med suksess. Tidas løsning var rett og slett revolusjon."

(Red. Bjørgulv Braanen; Klassekampen 08.05.18)

Revolusjon ...

I Luthers liv og Luthers tro (1946; s.72-3) skriver Ivar Welle at "I vår tid har vi opplevet at den katolske kirke er blitt stående som fyrstemaktens sterkeste støtte, mens de rene, lutherske land her i Norden vel er blitt de mest demokratiske i verden. Dette er skjedd ved en utvikling so kan sees f. eks. i Hans Nielsen Hauges virksomhet. Ingen kunne være mer lydlig mot øvrigheten og den eneveldige konge i Kjøbenhavn. Men han var også lydlig mot Guds ord i Bibelen og i den lutherske barnelærdom, derved ble han drevet til å vitne om Frelseren, selv etter at han fikk vite at dette stred mot kongens lov og bud. Ved sitt eksempel er Hauge blitt en drivende kraft i det norske folks strev for opplysning og frihet, for folkestyre mot embedsstyre. Haugianismen ble en vesentlig del av det åndsliv som danner den nødvendige grunnvold for hele det demokratiske samfunn i Norge.

Lutherdommen inneholder to elementer, det forsiktige, konservative, som nødig vil bryte med det gamle og som avskyr revolusjon. Det annet element er den evangeliske frihet, som i lengden må føre til tankefrihet og borgerlig frihet. Og dette frihetselementet er sterkest."

"... som avskyr revolusjon..."

"-Marx skiller seg fra nesten alle andre samfunnstenkere ved at ideene hans faktisk er testet ut i virkeligheten. I forrige århundre levde halve menneskheten under regimer der Marx sin tenkning var statsbærende ideologi. Det gikk ikke spesielt bra."

Klassekampen (05.05.18) intervjuer prof. Gunnar C. Aakvaag, UiT. "I følge sosiologiprofessoren er Norge et perfekt eksempel på hvorfor Marx tok så feil. Han mener det moderne Norge langt på vei var skapt av embetsmenn og bondebevegelsen før arbeiderbevegelsen kom på banen.

-Takk guden jeg ikke tror på for at arbeiderbevegelsen ikke kom først, slik den gjorde i Russland og Kina."

"Formålet for både Marx og Engels var å forsyne arbeiderbevegelsen med teoretisk ammunisjon. Deres livsverk var egentlig ikke "læren om det kapitalistiske samfunnet", men det de kalte "læren om betingelsene for proletarietets frigjørelse". Denne røde tråden går ofte tapt i universitetslitteraturen, men fortjener å bli tatt på alvor." (Filosof Oscar Dybendahl; Kl.k. 05.05.18)

Hans Nielsen Hauge; Andreas Aarflot (No.krk.hist.; II s.236.254) skriver: "Selv nevner Hauge fra sitt barndomshjem at han har lest skrifter av Luther, Pontoppidan, Johann Arndt, Heinrich Müller og andre. Og Kingos salmebok gav foruten salmene også det nødvendige utvalg av skriftstykker og bønner. Men Hauge har dessuten helt fra barndommen studert hele bibelen flittig og han forteller senere at han ofte bar sitt nye testamente med seg under dagens arbeid."

"Hans læregrunnlag var den pietistiske utforming av den lutherske teologi med Pontoppidan som den fremste talsmann, men han var også fortrolig med ortodoksiens botsfromhet slik den f. eks kom til uttrykk i Heinrich Müllers skrifter. Og med dette grunnlag vendte han sin forkynnelse mot sin egen samtid. Hans prekener og skrifter fikk sin aksentuering under hensyntagen til de trekk i tidsbildet som særlig vakte hans oppmerksomhet: de verdsliges syndige sikkerhet, prestenes likegyldige embetsførsel og herrnhutismens lettferdige sjelstrøst."

Det skulle herav også fremgå at Jean Calvin ikke inngår som bakgrunn i 'den protestantiske arbeidsmoral' som fulgte Hauge-vekkelsen.

Alv Johan Magnus leverte 1978 en avhandling om Vekkelse og Samfunn; (s.211-2): "Når vekkelsen kommer rundt århundreskiftet <1800>, har den da karakter av å være et opium? Virker den sløvende på folket? Fører den folk inn i større avmakt så de stilltiende godtar sin materielle elendighet?"

Empirien vi har gjennomgått og drøftet gir et benektende svar. Den skapende aktivitet haugianerne la for dagen synes å svare dårlig til beskrivelsene av fremmedgjorte mennesker. Vekkelsens virkninger var impulsgivende for relasjoner i basis. Haugevekkelsen representerer så vidt vi kan forstå den rake motsats til den rolle Marx tildelte religionen."

"Kåre Lunden har fra et annet avsnitt av norsk historie vist at den materialistiske historieforståelsen heller ikke i det tilfelle kan forklare de endringene som fant sted. Lunden tok for seg det store eiendomsskifte som fant sted i Norge i tidlig middelalder. Ved år 1350 var ca 40% av norsk jordeiendom kommet på <romer->kirkens hender. Han fant at denne eiendomsoverføringen til kirken ikke kunne forklares ut fra forhold i basis, men snarere måtte forstås som uttrykk for folks religiøse forestillinger. Lunden sier det slik:

"I marxistisk terminologi oppsto såleis impulsen til endring av eigestilholdet ved endring av dei sosiale forestillingane, medan ein ikkje kan finne noko slik endring i produktivkreftene som skulle gitt slikt resultat."

Lunden sier videre: "Ved opphoping av tilsvarande tilfelle kunne det vere tale om å seie ein hadde falsifisert den materialistiske historieoppfatninga, for så vidt den vil gjere greie for samfunn på dette utviklingssteget. - Ein kunne vel elles seie at eit uomtvisteleg tilfelle ville vere nok til å avkrefte d.m.h. som absolutt allmenngyldig, unntaksfri "lov"."

Konklusjon (s.216) etter ca. 28 sider på Marx: "Vår konklusjon må derfor kunne ut i en påstand om at Marx er uanvendelig som total-fortolker av dette stykke norsk historie i forrige århundre <1800-tallet>. Hvor mange slike empiriske tilbakeslag som skal til for å avkrefte teorien er ikke godt å si. Ifølge Popper er marxismen ingen vitenskapelig teori, fordi dens tilhengere aldri vil presisere under hvilke vilkår den skal kunne regnes som falsifisert. Når sant skal sies tror vi marxismens karakter av å være et trossystem, en sekulær eskjatologi, en forvrengt form for frelseslære, gjør den immun mot innsigelser både fra logisk og empirisk hold.

Det kan kanskje gi mening å se marxismens fiendtlighet overfor all religion som uttrykk for rivalisering fra et konkurrerende helhetssyn, et overstandpunkt som i kraft av sin overlegne innsikt overflødiggjør, eller bedre, erstatter de andre."

"I sin tidigaste ungdom var Marx kristen. Hans första tryckta skrift har titeln De troendes Förbund med Kristus. Där finner vi följande vackra ord: "I kärleken till Kristus vänder vi samtidigt våra hjärtan till våra bröder som är

andligt förbundna med oss och för vilka Kristus offrade sig själv." Marx kände altså till ett sätt för människorna att bli bröder, nämligen kristendomen." Skriver den rumenske pastor Richard Wurmbrand; (Vem var Karl Marx?; s.4).

"Den 2. mars 1837 skriver Marx' far till sin son: "Din framgång, det innerliga hoppet att en gång se ditt namn ärat och ditt jordiska välbefinnande är inte mitt hjärtas enda önskninngar. Det är illusioner jag länge haft, men jag försäkrar dig att deras uppfyllelse aldrig skulle gjort mig lycklig. Endast om ditt hjärta förblir rent och slår för människorna och ingen demon lyckas vända ditt hjärta från det goda, endast då kommer jag att bli lycklig." Vad är orsaken till att en fader plötsligt hyser farhågor för ett demoniskt inflytande på sin unge son som ditintills hade varit en troende kristen? Kan det vara de dikter han fick av sin son på sin 55-årsdag?" (W.s.9)

"Haugvaldstad fekk litt hjelp av to blinde på Mosterøy, som hørde til i Brøderlyden, og av ein og annan preikar som reiste rundt. Men hugen hans stod heile tida til å møte Hauge, og så traska han heilt til Bergen og heim att, til fånyttes, og gjorde ei reis til Agder i same erend, også til fånytte. Hauge fann han ikkje. Ein kan då lett tenkja seg kor glad Haugvaldstad måtte vera då Hauge kom sjølv innom garden hans."

"Ein dag i året 1801 kom ein ung og framand kar til garden Haugvaldstad på Mosterøy i Ryfylke. Det var Hans Nielsen Hauge. Han heldt samling på garden og låg der om natta, men før sin veg dagen etter. Det kunne såleis ikkje bli svært mykje han og John Haugvaldstad fekk røda i lag. Men dette korte samtreffet sette merke i norsk kyrkjesoga. For frå den tida var John Haugvaldstad "haugianar". Hauge hjelpte han til å finna Kristus og til å finna seg sjølv. Etter den tida var dei vener for livet."

"Det var då dei sette Hauge fast at det kom fram kva kar Haugvaldstad var. Han blei vel mest som svimeslegen, han som dei andre i flokken, då riksstyret tok så hardt i. I mest 4 år sat han heime på garden og sturde. Føraren sat i fangehollet, bøkene hans blei tekne ifrå dei, "og vi var av mange bokstavelig aktet som dårer, så de syntes de kunne handle med oss som de ville". Alt såg stengt og vonlaust ut.

Men i 1808 retta han ryggen og tok atter ut med Guds ord, som han hadde gjort i den "blide forårstid" før dei sette Hauge fast. Det fekk gå som det kunne.

"Jeg var fornøyet, om det så var Guds vilje, å dø i fengsel", skriv han. Han måtte ut med guds-ordet til åndsfrendane som mange stader heldt på å bli "innviklet i verdens forskjellige ting", så dei var nær ved å missa si tru.

Og så drog han ut - med heile embets-verket imot seg, med lite velvilje å venta frå folk flest, ja med mange av venene også imot seg, fordi dei meinte det var klokast å vera i ro. Men ingenting heldt han tilbake. Det var denne sjølvgløymande truskap og bergfaste vilje som gjorde Haugvaldstad til høvding og med åra gav han ein autoritet som få andre.

Han var den første lekmann som våga å stiga fram etter at riksstyret hadde teke til hard-hanskane mot den nye vekkjing. Og han slutta aldri å vitna om si tru så lenge han levde. Storparten av Sør-Noreg gjesta han, og var fleire gonger både i Sverige og Danmark. Men aller mest gjorde han i Stavanger og Rogaland."

"Me finn John Haugvaldstad att i Stavanger, der han slo seg ned i 1814. Å sjå til er han den same som før: liten og smal over herdane, med milde, blide andlets-drag og noko veikt og sytande mæle, i mange måtar meir lik ei kvinna enn ein mann. Folk i Stavanger vyrde han heller ikkje mykje det første. "Hellig-John!" ropte dei etter han på gata, og steinane small i veggen så mangein gong når han heldt møte i huset sitt. Men John tok det med ro. Han tok til å binda fiskegarn, fekk seg så ein båt og rodde fiske. Det gjekk godt, og så tok han til å handla litegrann med sild. Også handelen gjekk bra, men John ville ha endå meir mellom hendene. Så gjekk han i fargar-lære hjå ein ven i Kristiansand og tok borgarbrev som fargar i Stavanger 1816. Men det slutta ikkje med

dette. Han sette igang bakeri, klædefabrikk og stampe-mølla, han sålta sild og åtte fleire skip, og han kjøpte jord og dyrka opp. Det var åndsfrendane sine han ville hjelpa til eit levebrød med alle desse tiltaka. Ei tid hadde han 30 mann i fast arbeid omfram ein heil flokk daglønns-karar.

Og omkring Haugvaldstad samla det seg fleire haugianarar som sette merke i bylivet. Der var nå først Torger Siqveland, bondeguten frå Time, som kom til Stavanger i 1811 og blei garvar og seinare kjøpmann der." "Der var ... Haugianarane var nå ei makt i næringslivet i Stavanger, og John Haugvaldstad tok til å bli ein mektig mann i byen." (Oscar Handeland; Vårsløysing III; s.154.153.159. 157-8)

Einar Molland (No.s.krk.hist. i det 19.årh. I; s.95) forteller at "På det overordentlige Storting høsten 1814 møtte fire haugianere, blant dem Ole Svanøe. På Stortinget kom ... haugianerne med tiden til å danne kjernen i bondeopposisjonen. De var sparemenn, og de var motstandere av embetsmannsveldet. Allerede i 1815 sa sogneprest Qvale i Luster at han var redd haugianerne ville komme til å bli "en politisk Sect, der vil gjøre sig det til Princip at nedtrykke Embedsclassen". Han skulle få rett."

Karl Marx "blev djupt, lidelsesfullt antireligiös. En ny Marx börjar träda fram. I en dikt skriver han: "Jag vil ta hämnd på Honom som härskar där uppe." Han var alltså övertygad om att det finns Någon som härskar där uppe och han hade kommit ihop sig med Denne, trots att Han aldrig gjort Marx något ont. Marx tillhörde en relativt välbärgad familj. Han behövde aldrig svälta under sin barn-dom. Han hade det mycket bättre än många av sina studentkamrater. Vad var då orsaken till detta hemska hat mot Gud?

Man känner inte till någon personlig orsak. Var då Marx när han skrev detta ett språkrör för någon annan? Varför skrev han följande rader i sin dikt En förtv-ivlads vädjan i en ålder då varje normal ung ...människa hyser vackra drömmar om at hjälpa andra och om valet av levnadsbana?

"Så en gud har tagit mitt allt i ödets förbannelse och fördärv.

Alla hans världar är oåterkalleligt borta. För mig återstår blott hämnd. / Jag skall bygga min tron högt mot himmelen, kall, skrämmande skall dess spira resa sig.

Dess bålverk - vidskeplig fruktan. Dess väktare - svartaste lidande. / Den som med friskt öga beskådar den skall vända sig bort, dödlig blek och stum, slagen av blind och kall död. Må hans lycka bereda sig en grav."

(Wurmbrand s.5)

Wurmbrand (s.6 ff.) fortsetter med dramaet Oulanem som Marx "skrev under sin skoltid."

"Karakteristisk nog er Oulanem en förvrängning av ett heligt namn - det är att anagram av Emanuel, ett bibliskt namn för Jesus som på hebreiska betyder "Gud är med oss". Namnförvrängningar av det slaget anses verksamma i svart magi. För at kunna förstå dramat Oulanem måste vi först känna till Marx' egendomliga bekännelse i dikten Fiolspelaren, som varken han själv eller hans anhängare har velat kännas vid.

"De djävulska ångorna stiger och fyller min hjärna, til dess jag blir galen och mitt hjärta i grunden förändrats.

Ser du detta svärd? Mörkets furste solgte det till mig."

Dessa rader får sin särskilda betydelse om man känner till den satanistiska kultens högre invigningsritual. Då överlämnas till den som skall upptas ett "förtrollat" svärd, som skall skänka honom framgång. Han betalar det genom att med blod från sina handleder underteckna ett kontrakt som går ut på att hans själ efter döden tillhör Satan."

Wurmbrand siterer og kommenterer dramaet over et par sider; "Här följer slutet av Oulanem:

"OM någonting finns som förtär, så skall jag kasta mig in i det om jag så

drar hela världen i fördärvet - världen som står mellan mig och avgrunden skall jag krossa till småbitar med mina ihållande förbannelser.

Jag lägger mina armar kring dess hårda verklighet: i min omfamning skall världen tyst förtvina och sjunka ned i fullständig intighet, gå under, upphöra att existera - det vore att verkligen leva."

"När Marx skrev detta var han 18 år gammal, ett brådmoget geni. Hans livs målsättning var redan fastslagen. Här sägs inte ett ord om proletariatet, om socialism eller om att tjäna mänskligheten. Han ville förgöra världen. Han ville bygga sig en tron, vars bålverk var människornas bävan. I detta skede finner vi en del kryptiska formuleringar i brevväxlingen mellan Karl Marx och hans far. Sonen skriver: "En ridå har fallit. Det allra heligaste har rämnat och nya gudar måste ta vid." Dessa ord skrevs den 10 november 1837 av en ung man som ditintills bekant sig till kristendomen. Han hade förklarat att Kristus fanns i hans hjärta. Nu är det inte längre så. Vilka är de nya gudar som tagit Hans plats?"

Alv Johan Magnus:

"Professor Halvdan Koht anlegger klassekampskjemaet i sin behandling av norsk historie. Klarest kommer dette kanskje til uttrykk i boka: Norsk Bondereising, der han også gir en vurdering av Hauge-"rørsla". Der blir Hauge karakterisert som leder for et landsomfattende opprør. Hauge-"rørsla" blir satt i sammenheng med Lofthuus-reisingen, Strilekrigen og andre lokale bondeopprør mot øvrigheten. Det er klassestriden som er den underliggende drivkraft også i Haugevekkelsen, får vi vite. Koht skriver: "Lofthuus-reisinga hadde havt meir i seg av emne til ålmenn folkereising enn noko av dei fyrre opprøra. Endå var det langt ifrå at ho hadde samla heile lande. Men det var berrsynt nok at allting peikte fram imot ei stor landsrørsla som skulde reise folke i mest kvar einaste bygd til strid imot yverklasse-velde."

"Han kom," slår Koht senere fast, og mener med det Haugevekkelsen.

I forbindelse med omtalen av Hauges fengsling sier Koht videre: "Korkje samkjensla mellom brørne utyver heile lande eller reisingshugen imot øvrigheita let seg tyne."

Tislynelatende kan det være meget som taler for å se Haugevekkelsen som et leddiklassestriden på landsbygda ved forrige sekelskifte. Men det spørres likevel om det ikke er forhold ved Haugevekkelsen som gjør at det perspektivet bør legges til siden. Å tolke alt ut i fra en marxistisk analysemodell, vil etter vår oppfatning hindre oss i å forstå Haugianismens egenart." (s.49-0)

"Det var ikke opprørets banner Hauge reiste. Det var Jesu Kristi sinnelag Hauge forsøkte å demonstrere, et bøyelig sinn som i kjærlighet underordnet seg statens lover og ordninger så langt de ikke brøt mot Guds bud." (s.55)

"Etter å ha gjennomgått 650 utrykte haugianerbrev i avskrift, er jeg blitt ytterligere bestyrket i mitt inntrykk av vekkelsesfolket som en lavmælt og arbeidsom gruppe mennesker som overgikk sine samtidige i lovlydighet." (s.79)

"Av flere steder både i skriftene og brevene ser vi hvordan han <Hauge> referer sosial urettferdighet og økonomisk undertrykkelse. Indignasjonen er til å ta og føle på i følgende utsagn:

"de verdslige, Viise, Falske og Onde haver lagt sig efter Verdens Gods med nyttigste eller meest fordelagtige Ting saasom Kiøbmændskab, Fabriquer og andre store Brug, men de enfoldige.... har foragtet og forlatt de nyttige Ting... derved haver de Verdsligsindede blevet rige og faaet Magt i Verden, som ved sin Ondskabs Viisdom haver gjort de Gode til sine Trælle og selv boet i Overdaad, Pragt og Vellyst".

Hauge derimot vil "ophielpe de Svage". Han vil starte forskjellige former for næringsvirksomhet som kan avhjelpe arbeidsløshet og nød og gavne landet som helhet. Som kristen forvalter har han hele nasjonen for øye. Det kan være værd å notere seg at Hauge hadde et nasjonalt perspektiv over sin tenkning. At han var svært forut for sin tid viser han ved å argumentere for inntektsoverførin-

ger innen landet for derigjennom også å forbedre kårene for de dårligst stilte. 6
Således heter det i et filosofisk anlagt skrift "Sandheds Lære" som man først
i sin helhet fikk kjennskap til i 1964:

"Dog har den Gode politiske Regiering til Øyemed at lægge Skatter og flere Ud-
gifter paa de Stæder eller Sogner som har Overflod og lever i Overdaadighed,
forat hielpe de Ringere,....." (s.46)

"I et fastfrossent standssamfunn der rekrutteringen til sentrale samfunnsopp-
gaver var forbeholdt lukkede statusgrupper, var de fleste kanaler for mobili-
tet opp i andre samfunnslag blokkert for bøndene. Men Hauge fant veier å gå.
Hauge gikk dem selv først og siden fulgte mange etter... de mange bygdeungdom-
mer som etter Hauges initiativ ble omplassert i nye næringer kom til å bane
veien for en oppløsning av stendersamfunnet." (107-8)

"Vi kunne ... spørre hvorfor nettopp haugianerne kom til å spille en så frem-
tredende rolle i det unge demokratiet.

Representerte ikke de et konservativt element? Hauge hadde jo nesten i utrengs-
mål fremholdt det prisverdige ved en saktmodig underordningens ånd. Var ikke
det det samme som å legitimere og fastholde status quo?

Det er lett å trekke den slutning at fordi Hauge og vekkelsesfolket ikke kunne
sanksjonere opprørslinjen blant bøndene, så tjente de det bestående."

"Koht omtaler en rekke oppstander og tilfeller av selvtekt blant bøndene både
på Vestlandet, Sørlandet og Østlandet i denne tiden. Når uretten føltes stor
nok, kunne budstikken gå rundt og bøndene møte opp hos fut eller annen øvrig-
hetsperson og med øks i neven kreve utskifting av korn, ved eller andre nød-
vendighetsartikler.

I året 1813 var det således lokale oppstander samtidig både i Trondheim og
Bergen og noen uker i forveien også på Toten. Det bøndene manglet var vel neppe
"reisingshug" som Koht kaller det. Den lå og ulmet i store deler av bondestan-
den og nå og da flammet den opp i hat- og voldsutbrudd mot øvriheten."

"Det er stor forskjell mellom slike sporadiske voldsuttrykk og den senere mål-
bevisste, ressonerende holdning som preget den nye "Bondeopposition" på Stor-
tinget. Hva kan forklare dette skiftet? Hva har skjedd med den norske bonde-
stand som kunne forklare forandringen fra tilfeldige voldsreaksjoner til en
samordnet programfestet politikk?

Det er denne spørsmålsstillingen som Koht helt overser".

"Og det er i denne sammenheng vi må rette søkelyset mot Hauge-vekkelsen. Hva
var det nye bøndene var blitt tilført gjennom vekkelsen?

Hva var det Hauge og vennene hadde sådd ut i den norske bondebefolkning i de
atten år som var gått siden Hauge startet opp og han igjen slapp ut av fengslet
i 1814? Det var i første rekke evangeliets budskap om frelse for sjelene. Hos
dem som ble omvendt og sluttet seg til Hauge, førte det til en frigjøring av
bundne krefter.

Det taler deres personlige vitnesbyrd om og det understrekes ikke minst av man-
ges livsgjerning.

Det betydde første skritt ut av den umyndighetens tilstand som var et så gjen-
nomgående drag over almuen. De mange sporadiske voldsutbrudd var ikke nødven-
digvis noe bevis for at denne tilstand var opphørt. De kunne snarere være utt-
rykk for det blinde raseri hos en betrent gruppe som ikke øynet noen annen vei
å gå." (s.156-8)

"En av Hauges mest trofaste tilhengere i Lunner var en husmann ved navn Hans
Gundersen Dælenlia. Hauge holdt oppbyggelse på plassen hans langt inne i sko-
gen. Avisen "Hadeland" kan fortelle at den dørhella som Hauge sto og prekte på
ligger uberørt, selv om husmannsplassen forlenget er revet. Den er tabu i byg-
defolkets øyne, hellig og ukrenkelig. Det hører med til historien at sognepres-
ten sendte klagebrev til kanselliet 15/8 1804 over Hans Dælenlia.

I 1805 ble han dømt til å betale 13 Spd. for å ha holdt oppbyggelser hjemme.
Han kunne ikke betale og myndighetene tok da hans eneste ku på båsen." (s.110-
1)

"Det synes lite trolig at de mange følelsesladede fordømmelser av vekkelsen som innløp kanselliet, ville vært skrevet dersom vekkelsen bare representerte en marginal og ubetydelig gruppe i de forskjellige distrikter. Den konklusjon ligger nærmere at vekkelsen mange steder hadde fått et omfang og en utbredelse som virker truende på de respektive embedsinnehavere.

I det statiske, standsdominerte enevelde, var denne raskt voksende almuesbevegelse et uromoment som i visse strøk av landet begynte å få virkelige dimensjoner.

Det store flertall ville bruke tvangsmidler for å få stoppet bevegelsen. Det understreker det ovenfor antydde, at vekkelsen ikke ble betraktet som et perifert og ufarlig fenomen sett med embedsmennenes øyne." (s.117)

Aker-prest decenniene før Honoratus Halling, (og siden Bergens-bisp), Claus Pavels, en nådeløs kritiker av sin samtids forskjellige ledende menn, roste Hauges tilhengere for "Gudsfrygt, Sædelighed og Orden, Flid og Fredsommelighed, kort, næsten Alt hvad der udgjør Borgerværd og fastholder Samfundet.""

"Trond Hegna skriver i Arbeidernes Leksikon at "sed og skikk antok et mindre barbarisk preg, og overalt hvor Hauges bevegelse vant frem gikk således drukenskapen tilbake."" (s.126)

Men; "Når dei er iduge og framtøkne i sitt jordiske kald, so er dei vinnesjuke, dræg dei ut frå gard og heim på talarferd, so er dei late og arbeidskye, slær dei seg saman um ein haugiansk valman eller tingmann, so driv dei politisk korruption", som "Seierstad lakonisk bemerket". (s.146)

15 år gammel er Karl Marx "da det første "Bondestorting" trådte sammen. Ifølge Ander Gimse vakte dette storinnrykk av bønder på Stortinget frykt i byråkratiet. Det ble talt om "Pøbelstorting" og "Invasjon af Barbarer"."

"Men den politiske ledelse blant bøndene kom ikke i hendene på hatfylte opprørselementer. Det var et tilbakelagt stadium at bøndene skulle fremme sine synspunkter ved hjelp av oppstand og uroligheter. De hadde fått et nytt bevisst lederskap som ville føre kampen for et rettferdigere samfunn innenfor de rammer konstitusjonen hadde trukket opp. Det var en bevisstgjørings- og modningsprosess som i tid gikk forut for det store bondeinnrykk på tinget i 1833.

Når interessen og forståelsen for Stortinget etter hvert våknet var de bønder det kunne bli tale om å betro politiske tillitsverv ofte haugianere.

John Neergaard (1795-1885) med sin "Olaboka" <utarbeidet med hjelp, samt finansiert utgitt, av M. Grendahl>, var den fremste agitator for å vekke bøndene til å velge sine representanter til Stortinget. Under dette arbeidet, skriver Johnsen, henvendte han seg til de mest ansatte bønder i hver bygd og det var som regel haugianere. Haugianerne var altså de mest åndelig våkne også i politiske spørsmål, konkluderer Gimse.

Først blant representantene for den våknende sosiale klasse var haugianerne Ole Gabriel Ueland og Mikkel Grendahl foruten Neergård og Fauchald. Disse bondeførere sammen med embetsmannen Jonas Anton Hielm var kjernen i "Bondeoppositionen" i 1833.

Det var på dette tinget at forslaget om lokalt selvstyre for kommunene første gang ble fremsatt av en gruppe på 26 bønder.

Ved neste storting gikk forslaget gjennom til lov.

I 1842 ble den forhatte konventikkelplakaten avskaffet med stor majoritet over kongens veto. <"Underlig nok i samme år som religiøs møtefrihet ble vedtatt, ble prinsippet om næringsfrihet lovfestet". (s.149)>

Dermed var to ettertraktede mål <lokalt selvstyre og møtefrihet> for den norske bondebefolkning nådd. Den som både i realiteten og i folkets øyne kom til å stå i spissen for bøndene helt fram til 1869, var O.G. Ueland. Ueland tilhørte slektledet etter Hauge og var på et vis annen generasjon haugianer.

Løvland skriver i "Nordmænd i det nittende Aarhundre" at hans navn var tidlig kjent i "hver krog af landet". Hans navn var for bøndene et program. "Stemmer for alting for Uelands forslag!" var den formaning bondetingmennene fikk med seg på veien.

Vi tar også med en samtidsvurdering av Ueland fra Morgenbladet i 1846. Morgen-

bladet var forøvrig bøndernes beste støtte etter at "Statsborgeren" gikk inn. Stabell skriver at "ingen hadde større indflydelse paa vore storting" enn Ueland, og fremhever videre at "han har megen erfaring og sindighed, men ingen herskesyge, ingen attraa efter at hæve sig over eller stille sig udenfor sine tilvante livsvilkaar." Ueland er et eksempel på "hvilken høide den menneskelige aand og de menneskelige evner kan hæve sig uden de almindelige apparater for de privilegerede klassers dannelse og udvikling." (s.154-6) Magnus siterer etter Løvland.

Jørgen Løvland; født året et par tidligere kristne utga Det kommunistiske manifest; "den største og stauteste bondehøvding som dette land har alet efter sagnetiden" (Abraham Berge); "såvel onkelen Notto Løvland som en grandonkel hadde sittet på Stortinget som representanter for den Uelandske bondepolitikk." (Per Otto Borgen; Norges statsministre; s.136)

Grandonkel Notto Jørgensen Tvedt (1795-1839), bonde, kirkesanger, stortingsmann og Evjes første ordfører (1837), var "eit ektefødd produkt av opphaldet til Hans Nielsen Hauge i Hornnes, og den konkrete politikken blei alltid prøvd mot den haugianske kristentraua." (Per Eivind Hem; Jørgen Løvland - Vår første utanriksminister; s.29)

Tvedt, en av tre som på Stortinget 1836 foreslo avvirket konventikkelplakaten, (alle tre forslag, herunder fra Ueland) kom fra bondepolitikere fra et haugiansk miljø" (Einar Molland); Tvedt tok også på Stortinget 1836 "intitiativet til dei aller første statlege løyvingane til kommunale innkjøp av bøker som "maatte ansees mest passende til at fremme almueopplysningen." (Hem s.118) Årtier senere er lærer Jørgen Løvland, med kirkesanger og prest, valgt til "at danne Bestyrelsen af det for Evje Herred oprettede Almuebibliotek". I et senere brev ytrer Løvland det "ønskeligt, om vi alle tre var opmerkssomme paa nye (og gamle) Bøger, som maatte synes egnede for Biblioteket (f.Ex. Prof. Nielsens Oversættelse af skrifter af Luther..." (Hem s.117.128)

"Då Garborg tok til å svinga over til fritenkjarane, skreiv Løvland <18.10.79> dette brevet til "Fedraheimen":

"Då "Fedr." skulle koma ut, då vart det sagt at bladet ville standa på kristeleg grunn. Det var mange som var glade for det. Nå hev det nok treft at somme hev funne stykke av og til i bladet som dei hev tatt var tvilsame i den vegen, men ein hev då ikkje kunne reikna "Fedr." med til dei blada som arbeider for vantrua heller - før nå.

Bjørnson fær lov til å skriva om kristelege ting i bladet. Med det hjelper "Fedr." han til å breida ut sine religiøse meiningar. Nå er Bjørnson inkje kristen lenger, det er sorgsamt, men det er sant. Han strevar med å få folk til å gjeva opp hovudstykket i kristentraua, og i dette verk gjer "Fedr." seg medskyldig.

Så tolerant er trua inkje. Fyrst ein mann kjem som røvar og vil brjota ned huset mitt og gjera meg og andre heimlaus, so låner eg han inkje reidskap til det; eg løyner heller av alt det han kunne gjera vondt med. Vil fritenkjarane tala og skriva om trua (eller inkje-trua) si, så lyt dei gjera seg talarstolar og blad sjølv. Det er den same rett som andre nyt, og kvi skulle dei hava han større.

Me er mange som nå er komne i tvil om "Fedr." stend på kristeleg grunn. Det nyttar inkje å svara at Bjørnson hev gjort målsaka så stor tenest, at med han er det undatak. Me ofrar inkje trua for målet, og måltanken er inkje det minste skyld til vantrua." (Handland s.96)

"... har den Herre stille lempet, så vi vant vår rett", skrev Bjørnstjerne Bjørnson mange år tidligere; nå er han ikke lenger kristen.

"Tak for disse fakler!"; Georg Morris Cohen Brandes hylles med fakkeltog året 1891; "Tak for disse fakler!. Lad dem lyse, lad dem varme, lad dem sætte ild på fordømme og løgne! Lad em opbrænde alle tankelig fra henfarne tider! ...

Lucifer, ildens ophav og flammens bærer og luernes ånd, hvis sindbillede er den fakkel, han svinger, det er selve den livets gnist, der gløder i blodet; det er selve den kundskabens stjerne, der lyser på vor himmel; det er den gode ånd.

Han er lysets engel. Tro aldrig den løgn, at lysets engel nogensinde faldt eller kunne falde!" (Søren Krarup; Det moderne Sammenbrud; 2.udg.; s.101)

"Han spille på lag med historien, og rådde over alle forkynnelse og forførelsens kunster, hvilket satte ham i stand til å virke direkte inn på tilhørernes vilje "til fra Grunden af at blive en Anden", som teologen J.C. Heuch skrev i en pamflett mot Brandes i 1877." (Kaj Skagen; Norge, vårt Norge; s.178)

"I et brev til Nietzsche af 11. januar 1888 skriver Georg Brandes: "Der findes en nordisk forfatter, hvis bøger ville interessere Dem, hvis de blot var oversat, Søren Kierkegaard; han levede 1813-55 og er efter min mening en af de dybeste psykologer, der overhovedet har eksisteret. En lille bog, jeg har skrevet om ham (oversat Leipzig 1879) giver ikke nogen fyldestgørende forestilling om hans geni, for denne bog er en slags kampskrift, skrevet for at hæmme hans indflydelse". (Krarup s.212)

"Hvad er et menneske?

Spørger man Kierkegaard og Marx, vil man høre diametralt modsatte svar... Disse to er de egentlige antagonister i de seneste århundreders europæiske åndshistorie - men det er forblevet mærkeligt upåagtet. Dels blev Kierkegaards forfatterskab mest læst i eksklusiv kirkelig-teologisk sammenhæng, dels søgte Marx' humanistiske åndsfæller bevidst at om- og bortfortolke Kierkegaards anliggende, så at de kunne bruge det i deres egen krig mod kristendommen - begyndende med Georg Brandes' agitatoriske bog fra 1877". (Krarup s.31)

Kaj Skagen (s.175) siterer Brandes fra 1860-talls dagboknotat: "Søren Kierkegaards Avsluttende Uvidenskabelig Efterskrift har med ett slag revet ned alle mine forsvar. Er han ikke den største mann i Danmark, ja i verden? Og måtte dog Gud beskytte meg mot ham, ellers vil jeg aldri få leve mitt eget liv."

Der er "et forfatterskab, som foruroliger Georg Brandes. Han kan nok nedgøre dansk åndsliv og litteratur for et ungt og uvidende publikum, han kan nok gøre indtryk i offentligheden, når han fremstiller kristendom som obskurantisme og klerikalisme, han kan nok hævde, at fremskridtsideerne og den moderne videnskab er enhver kristen tænkning langt overlegen - men han vet godt, at der kan rejses tvivl om den ting. Som student har han læst Søren Kierkegaard med den største betagelse, og selv om han har læst ham rent æstetisk og kun på skrømt eller i æstetisk forstand været anfægtet af problemstillingen, så ved han godt, at her er en åndsmagt, som ingen kommer udenom. Men den er kristen. Forfatterskabet er religiøst fra først til sidst, har Kierkegaard selv meddelt, og det vil sige, at kristendommens anfægtende problemstilling vil melde sig påny. Kierkegaard kan ikke slettes ud. Hans forfatterskab ligger som en uberegnelig trussel imod en humanisme, der hævder at være færdig med kristendommens tale om Gud og menneske. Her er en modstander, som virkelig er farlig, fordi han i enhver forstand er stor."

"Georg Brandes' bog om Søren Kierkegaard er forsøget på at vildlede den danske opinion vedrørende Kierkegaards forfatterskab, og det er således forsøget på at afparere angrebet, før det sætter ind. Kan det lykkes ham at kaste sand i øjnene på dem, der læser ham, vil disse have svært ved at finde ud af, hvad der står. Når Georg Brandes så at sige overtager Kierkegaard og fastsætter, hvordan han skal opfattes, er der endnu en forhindring at skulle over for dem, der måtte have forceret samtidens almindelige forargelse og udbredte misforståelser. En misforståelse til. Et skilt, der viser i den gale retning for at lede folk på vildspor. Det er tilfældet med denne bog fra 1877, og hundrede år efter kan man konstatere, at Georg Brandes jo i høj grad fik held med sit forhavende." (Krarup s.82-5)

Brandes måtte "avkristne individualismen, og dette kunne bare gjøres ved å avkristne Kierkegaard. Det oppnådde han med et lommetyveri for åpen scene: Brandes stjal den moderne individualismen fra Kierkegaard, brukte den til sitt eget formål og lot den danske filosofen stå tomhendt tilbake. I 1876 kom han med tyvegodsset sitt til Kristiania og gjorde ledende norske forfattere til helere." (Skagen s.173)

"Det skulle altså ikke være slik som Kierkegaard selv sier, at han med dette angrepet <på kirken> ville forsvare den sanne kristendom mot kirkens falskneri; nei, i Brandes' versjon var det kristendommen og alt dens vesen som hadde slavebundet Kierkegaard hele livet, og som han frådret mot; han turde bare ikke kalle saken ved dens rette navn.

Denne fantastiske litterære konspirasjonsteori og forfalskning ble presentert med all den overflod av rasjonell intelligens og kristendomshat Brandes rådde over. Oppspinnnet ble kritikkløst slukt av norske forfattere fra Bjørnson til Garborg, og fikk varig betydning for norsk kulturutvikling." (Skagen s.175-6)

"Nettopp i sannhetskjærlighet vant det brandensianske evangelium frem i Norge, skjønt det bygget på en forfalskning. Da Bjørnstjerne Bjørnson leste Brandes' bok om Kierkegaard, talte den til hans innerste og vekket trangen i ham til å bli et nytt menneske... "I Kierkegaards person tænker jeg pietismen dræpt", skrev Bjørnson til Ernst Sars etter å ha lest Kierkegaard-boken, som han slukte rått og ukritisk: Kierkegaard "har selv besørget" pietismens undergang "ved grusomt ærligt at drive alle dens levebetingelser til yderlighed, og i Brandes' påpegen heraf ligger en gærning, der nesten kommer i rang med Kierkegaards egen, hvad betydningen i samtiden angår."

Om det første var feil, så var det siste rett, for Brandes' mishandling av Kierkegaard drev kulturradikalismen gjennom til dens første fase i Norge, og ingen av hans norske proselytter var viktigere enn Bjørnson, som med sine talegaver og sin posisjon i Norge på egenhånd kunne reise en hel bevegelse, i en tid der folkemøtet var et av de fremste massemedier." (Skagen s.179)

"... med sin Kierkegaard-biografi koblet Brandes fra alt som holdt den gamle storhet i live. Hele denne prosessen kan iakttas i Bjørnsons biografi." (Skagen s.180)

Henning Fenger skriver (Georg Brandes' læreår; s.222) at Brandes "gjorde i gennembrudsåret Darwin til den store profet, vor tids Copernicus, hvis lære vil slå den ortodokse moral til jorden."

Skagen (s.181): "I Bjørnsons religiøse krise ser vi ikke en mann som kjemper for sin tro, men én som tar alle midler i bruk for å komme fri fra den. Han skriver til sin forlegger i København for å få den danske oversettelsen av Darwins *The Descent of Man* som gir ham en overveldende lykkefølelse: "Min aller-aller-aller-som sødest duftende tak for Darwin!" Hans oppgjør med kristendommen ligner et ryddearbeid med kasting av gammelt skrot. Han leser Viktor Rydbergs *Biblens lära om Kristus* og kan straks hive treenighetslæren og helvetesdogmet ut av vinduet. Mens han er i gang, slenger han like godt ut Grundtvig også. Dermed oppgir han det nasjonale til fordel for det allmennmenneskelige, mister troen på "den nordiske folkeånd" og kjernen i Grundtvig.

I åpent lende uten grundtvigianismens beskyttelse ble han utsatt for bibelkritikere som Ernst Renan (1823-1892) og David Strauss (1808-1874), som fikk hans kristne ortodoksi til å smelte som snø i vårsol."

"Den 31. oktober 1877 opptrådte Bjørnson i Studentersamfundet med foredraget Om at være i Sandhed, et angrep på den form for fromhet og kristendom som krevde pietet også for overleverte dogmer og bestående samfunnsmakter." "Slik Brandes hadde stjålet Kierkegaards individualisme ved å avkristne den, eksproprierte Bjørnson kristendommens etiske imperativ, dens trosiver og ildhu. Med sin kierkegaardske erklæring om at sann kristendom viser seg i det absolutt personlige standpunkt og i mangelen på hykleri og dobbelthet, åpnet han for at

lidenskapelig og subjektivt overbevist ateisme og antikristendom kunne være sann kristendom. Han spente ut et sikkerhetsnett for svake kristensjeler som gjerne ville over i fremskrittssleiren, men måtte ha Gud og Jesus med seg."

"Arne Garborg beskrev senere talens virkning nettopp som en personlig tiltale som ledet til en indre oppvåkning: "Det slo ned akkurat i mig (...) Jeg sa til mig selv: du er jo akkurat like paa Veien til at bli Hykler, min Ven! (...) En Martyrbegeistring greb mig. 'Sandheden - Sandheden, om den saa skal føre til Helvede!'" (Skagen s.182-3)

"Bjørnson studerte "saa godt han kunde, Darwin og Spencer, og det han suget ut av disse studier, fylgte det tomrum i hans sjæl som bibeltroens sammenbrud efterlot", sier Gerhard Gran... Troens innhold skiftet, men dens ildhu brant like sterkt som før, nå i en personlig religion satt sammen av positivisme, darwinisme, nasjonalisme, slektsmystikk og industriromantikk." (Skagen s.185)

"Verknaden åt Brandes ville ... ikkje ha fått så djupe og varige fylgjer om ikkje dei store diktarane våre hadde stelt seg på same side" (Arne Bergsgård), men Brandes "drog snart den eine etter den andre av dei norske åndshovdingane med seg. Diktarane Bjørnson, Ibsen, Kielland og Garborg, historieskrivaren Sars og mange andre. Det var slutt på det ortodokse veldet. Ja, det slo om så fort og hardt, at etter denne tid har det ikkje vore "fint" her i Noreg å tru på Bibelen." (Oscar Handeland) "Kristian Elster, Gunnar Heiberg, Hans Jæger, Amalie Skram, Christian Krogh, Nils Collett Vogt - en hel forfattergenerasjon gikk over til den brandesianske kulturradikalismen. Det formet landet og former det ennå." (Skagen s.161)

Skagen har levert en bok som "dekker tiden fra Hans Nielsen Hauge og Henrik Wergeland til våre dager." (Forord)

Hans Rustad (document.no 15.05.18) skriver at "Endringene har vært for voldsomme til at folk orker ta dem inn over seg. De har nok med å leve.

I det nye Norge er det ikke lov å skrive slik Skagen gjør. Det er subversivt:" "elitekulturen ... ble antinasjonal ... og ødela det nasjonale byggverket innenfra. Ingen vet lenger hva det norske kan ha vært."

"Man skulle tro at med den voldsomme forandringen vi har gjennomlevd de siste 40 år, ville dette være en kartlegging og diskusjon offentligheten var opptatt av. Men det som særpreger debatter om "norske verdier", er overfladiskhet. Det er som vi er redde for å se oss tilbake."

Skagens forord igjen; "forskjellen mellom politikk og kultur kan uttrykkes i formelen: Alle har politisk lik rett til kulturell ulikhet. Kulturell ulikhet er et annet ord for kulturell og personlig frihet. Slik frihet krever en sekulær, demokratisk stat med alle de konstitusjonelle rettigheter som er vanlige i den liberale tradisjon samt noen i tillegg, som for eksempel et fritt skolevesen. Men under dette frihetsregimet er det legitimt og ønskelig at norsk kultur blir pleid, undersøkt og videreutviklet."

Men en "sekulær ... stat" gir intet "frihetsregime".

S"amfunn som hevder å legitimere seg ikke-religiøst, kan forventes å gjøre et eller annet ikke-religiøst, for eksempel visse politiske prinsipper, til udiskutable verdier og til å ville forsvare dem som et kollektivt trossystem", siterer Skagen Sigurd Skirbekk (s.364).

Det er prinsipielt enkelt: Staten er bundet til Veien og Sannheten og Livet (Joh. 14,6; jvf. Riksvåpenet/Flagget); til Sannheten, Retten; eller til noen annet.

"Den evangelisk-Lutherske Religion", i essens "Skriften aléne", "forbliver Statens offentlige Religion." Den utøvende magt "skal stedse have bekjendt og bekjendé sig til den evangelisk-Lutherske Religion, haandhæve og beskytte denne"; han "lover og sværger, at ville regjere Kongeriget Norge i Overensstemmelse med dets Constitution og Love; saa sandt hjelpe mig Gud og hans hellige Ord!"

"... hvis vi vil holde på vår humanistiske arv fra opplysningstiden", skriver

Skagen (s.22). Men vil vi det da?

"Just as a group of eighteenth-century philosophers invented the notion of the "Dark Ages" to discredit Christianity, they labeled their own era the "Enlightenment" on grounds that religious darkness had finally been dispelled by secular humanism. As Bertrand Russell later explained, the "Enlightenment was essentially a reevaluation of independent intellectual activity, aimed quite literally at spreading light where hitherto darkness had prevailed." Thus did Voltaire, Rousseau, Locke, Hume, and others wrap themselves in the achievements of the "Scientific Revolution" as they celebrated the victory of secularism, even tuating in the Marquis Laplace's claim that God was now an unnecessary hypothesis.

Of course, not one of these "Enlightened" figures played any part in the scientific enterprise. What about those who did? Were they a bunch of skeptics too? Hardly."

"Robert Boyle spent a great deal of money on translations of the Bible into non-Western languages. Isaac Newton wrote far more on theology than he did on physics... Johannes Kepler ..."; "the superb scientific achievements of the sixteenth and seventeenth centuries were the work not of skeptics but of Christian men - at least 60 percent of whom were devout. The era of "Enlightenment" is as imaginary as the era of the "Dark Ages," both myths perpetrated by the same people for the same reasons." (Rodney Stark; How the West Won; pp.309-0)

"Det er to linjer vi kan følge. Begge går tilbake til renessansen."

"Det er først den linje som løper ut i atskillelse av statens sfære og det helliges sfære. Kall det suverenitetslinjen: Staten vil bli seg selv og henvise alle "uvedkommende" innenfor gjerder hvor de hører hjemme. Staten nekter at det Hellige har gyldighet på dens område, selv om det gjelder på andre. Om dette dreier statskampene seg.

For det andre har vi sekulariseringslinjen: Det Hellige blir stadig avkreftet, ikke bare som statsforpliktende, men også som kulturrealitet, - en linje som til sist løper ut i fornektelse av alt annet enn det materielt viktige. Her foregår livsanskuelseskampen.

Begge veier fører, med eller mot sin vilje, til Rom. De fører til Roma hva ut-springet angår, de fører til Roma når det gjelder resultatet. De utspringer i italiensk renessanse, og de ender i romersk fascisme... Det er helt konsekvent at de nå møtes."

Skriver Eivind Berggrav (Staten og mennesket (1945); s.45ff.); Berggrav nevner at "Darwin eller misbruken av ham har betydd minst like meget for statens utvikling som Machiavelli."

Berggrav beskriver tre faser; unions-, separasjons- og fornektelsesfasen.

"Kirken skulle ikke være verdslig makt. Men det var ikke derfor givet at den moderne statsidé skulle seire. En mann som kong Sverre kjempet mot <romer-> kirken, men for den gudsforpliktete stat."

"Når det gjaldt statens eget forhold til det Hellige, ble separasjonen etter hvert til negasjon... når Rådhuset var blitt suverent, så holdt de ikke andakt der. Rådhuset var nå ikke bare en sekulær anstalt, det var avkirket. Etter hvert ble ingen ting hellig for staten."

"Separasjons-linjen fant seg en ny formel: Religion er ikke stats-affære, religion er privåtsak. Kirken er en "forening" som staten regulerer som alle andre borgerlige sammenslutninger. (Slik hadde allerede Hobbes sett det i 1650.) Religion er en interesse som enkelte kretser i folket har, og som de bør få lov å dyrke innenfor de grenser som staten finner rimelige. (Dette kaltes og kalles - "religionsfrihet".) Kirken har ikke lenger - som i foregående fase - noen almenrätt i samfunnslivet."

"Når så livsanskuelseskampen kommer til, må det bli direkte krise, slik som vi ser det hvor marxisme, leninisme eller andre totalitære ideologier kommer opp. Likesom staten utviklet seg til å bli først a-moralsk og så u-moralsk, er staten også på det direkte religiøse område glidd over først i nøytralitet, så i

mer eller mindre aggressivitet - alt etter som forholdene i de enkelte nasjoner lå an. Frankrike og Russland gikk i spissen. I andre stater var det nok også spiss på saken, men man fulgte her mer den gamle kamoufleringslinje. Eller man lot utviklingen sige. Målet var det samme.

Dette er fornæktelses-fasen, men grensene er flytende overfor separasjons-perioden. Her i Norge var vi f.eks. litt i den ene, litt i den andre fasen. Om man vil se utviklingen symbolisert i en enkelt norsk lovs forskjellige stadier, kan man se det i loven om regjeringsmedlemmers bekjennelsesplikt. Etter grunnloven av 1814 var den selvfølgelig og ubetinget for alle statsråder. Så løste vi den for en enkelt, nemlig statsministeren. En tid etterpå var det nok at flértallet i Kongens råd tilhørte "Statens religion" (som Grunnloven sier), og det nyeste var forslaget om at bare kirkeministeren skulle behøve å tilhøre kirken. Dette er et lite interiør fra separasjons-fasen.

Det nevnes ikke her som noen slags anklage. Utviklingen har vært ansett som selvfølgelig. Vi ville formodentlig alle stemt for disse lovendringer da de forelå. Et liberalt-humant eller et rent praktisk syn måtte tilsi at det ble slik. Det er "utviklingen" som er det karakteristiske. Heller ikke den er i og for seg "gal". Bare at den betyr noe mer enn man i de enkelte fall alltid er oppmerksom på. Den betyr at det innenfra reiser seg et nytt, veldig spørsmål for staten: Hvor blir mitt egentlige feste? Så melder seg de moderne svar, de nye ideologier, makten, rasen, blodet, hele den biologiske nihilisme, det naturliges rett, kampen for tilværelsen."

Berggrav fortsatt (s.219ff.; fra foredraget Når kusken er gal, 1941):

"I det siste har man ofte tatt fram dette med de to regimenter hos Luther. Dette er blitt en løsreven sats, som volder forvirring. Det er på tide å slå fast at for Luther som for oss er der bare étt regimente, det er: Guds regimente. Det kunne ellers bli gjort til at med de "to regimente", det verdslige og det åndelige, tilhører vi to forskjellige herrer og har to slags lydighet. Det vil bli den groveste forfalskning av Luther."

"Livet er for Luther et stort kampfelt. Striden står mellom Gud og Satan. Dette er "dualismen", to-heten i verdensløpet. Noen annen to-het finnes ikke. Heller ikke finnes det noe nøytralt felt - f.eks. en verdslig øvrighet som er hverken Guds eller Satans. Ingen kommer utenom, alle er med i det veldige drama. Ser en ikke dette klart, er det livsfarlig å snakke om to styresett eller om en dobbel lydighet. Det kan snart bli til at vi skylder Satan lydighet hvis han er "innehaver av den faktiske makt".

Til og med Jesu ord om å gi Gud hva Guds er og keiseren hva keiserens er, har vært utsatt for misbruk. Som om keiseren var en parallell makt, som vi står i forhold til akkurat som til Gud. Prøv i Jesu tale å sette inn et annet ord istedenfor keiseren, f.eks.: Gi verden hva verdens er! Eller: Gi Satan hva Satans er!, så lyner det straks fra Sinai.

Til og med finnes det dem som vrerger Jesu ørdså de i praksis kommer til å bety at vi egentlig og først må lyde øvrigheten - og bare når dette kommer i direkte strid med Guds ord, så blir vi nødt til å pense over til Gud. Den verdslige lydighet blir altså her gjort til nr. 1, og lydigheten mot Gud blir nr. 2, det sekundære. Guds lov skulle være en anmerkning i verdens lovkodeks, befale visse unntagelser fra det som ellers er regelen! Det er hverken slik eller omvendt. Gud er hverken nr. 1 eller nr. 2. Han er den eneste. Det eksisterer bare én lydighet. Noen lydighet nr. 2 finnes ikke. Vi står ene og alene til regnskap for Gud. All annen tale er synd mot det første bud.

I den store kamp og spaltning, den mellom Gud og Satan, står både kirke og øvrighet, verdslig lov og kristelig lov. På en av sidene befinner vi oss, aldri midt imellom, aldri utenfor.

Med Luthers ord: "Gud er vår Herre, han er eneste øvrighet over alt som finnes av skapning."

"Når Gud har satt det skarpe skille mellom det regimente som har med orden å gjøre, og det regimente som har med sjelene å gjøre, så er det ikke bare for å få greie linjer. Det har en dypere årsak: Hvis dette skille ikke opprettholdes, blir det Satan som tjener på det. Da smyger han seg inn og hersker i bæg-

ge riker. Vil øvrigheten ta seg til et velde over sjelene, så formaster den seg i Guds saker. Vil kirken ha verdslig makt, så blir den besatt av det onde".

14

"Hva er da djevelens spesialer?"

Det sataniske er maktsyken i alle dens former og utslag, makten for maktens skyld, uten etiske normer, maktvilje utenom Guds vilje, makten uten retten."

"Vil staten være total, det vil si når den selv vil være livsanskuelse og påtvinge en livsoppfatning, da er ifølge Luther djevelen løs. Da krever staten for seg det helliges glans, da setter staten seg i Guds sted, da er den anti-krist. Bare så lenge øvrigheten har Gud til sin øvrighet, er den øvrighet etter Guds orden."

"Luther har på ingen måte skilt de to regimenter, så de skulle være to verdener uten forbindelse. De har hver sine oppgaver, men oppdragsgiveren er felles, og målet er bestemt av ham. Øvrigheten er under Guds lov."

Oppsummert (Øivind Andersen; Ved kilden; 17. mai): "Det er fire myndigheter som

Gud har satt i samfunnet. Den første er Guds ords myndighet. Den er all annen myndighet overordnet. Vi kan kalle den Bibelens autoritet.

Den andre er foreldremyndigheten. I den har all annen myndighet sin rot, sier Luther. Det er ikke samfunnet, men foreldrene som skal oppdra barna.

Den tredje er læremyndigheten. Det er Guds ordning at det skal være lærere, og da tenker vi ikke bare på lærere i Guds ord, men på all sann undervisning. Lærerne skal ha myndighet til å holde disiplin, for at undervisningen kan komme til sin rett.

Den fjerde er øvrighetens myndighet. Det ord som er oversatt med øvrighet, betyr egentlig myndighet. Den går ut på å styre og lede et samfunn og på å opprettholde grensen mellom godt og ondt, sannhet og løgn."

Men det var "den Uelandske bondepolitikk":

"Han kom som ud af Fjeldet i det ruklede og ujevne Heskestad Præstegjeld", sa senere John Neergaard.

Tidlig januar 1833 begynner en heimekjær rogalendings 12-dagers reis mot Christiania. "Skilsmissen fra min Kone og Børn var bitter, men Herren styrke mig med den Overbevisning at han igen kan samle os sunde og friske dersom det er hans Villie, men jeg stræbede af Hjertet at kunne sige hans Villie skeep", skriver Uelands dagbok. (Anders Dybing; Ole Gabriel Ueland; s.31.)

"Da Ueland ble mer kjent falt det naturlig at Wergeland søkte kontakt og forsøkte å vinne ham for sine anskuelser. De ble sammen en gang ved en middag der Wergeland la fram reformplaner for ham så han kunne følge med tiden. Ueland svarte med en tale som gikk ut på at "han hadde gjort seg et klårt sikte for den vegen han skulde bryta. Lendet var uført og steinut og arbeidsfolket var uvant, men han trudde det vilde bli stor ferdsel på vegen med tida, derfor vilde han leggja vegen so brei og so solid at han skulde tola ferdsla utan å stan-sa ho. Men han vilde ikkje sprengja fram arbeidet for fort all den stund landet hadde vanskar med å skaffa materiale, og ingen bør skreva lenger enn buksa rekk. Det fluse og øydsle folkelivet i hovudstaden gav etter hans meining eit falskt skin av det atterfødde unge Noreg. Han hadde sett mange eta borkebrød utan å kunna hjelpa. Og det hadde sett merke i hans natur. Ikkje alle vegar fører til Paris og Rom, og jamvel um me kunne rida til Paris og læra folkeskikk og ovunda den franske riksskipnaden, so vilde det knapt bli til velsigning. Folket vilde byggja på sitt gamle grunnlag og ikkje la seg binda av føredømet fra gamle kulturland. Før me i samla fylking kan byggja ein solid norsk hovudveg der embedsmann i flosshatt og bonde i vadsmålstrøye kan gå med like rett og vyrdnad, før er me ikkje verdige til å bera fedrene sitt namn av nordmenn. De, Henrik Wergeland, er i mine augo ein av Noregs gjævaste søner, men når eg ikkje kan lova samarbeid so er det av di at De kom til verda 50 år for tidlig. Men De vil få det rette rom i soga betre enn eg kan tolka". (Dybing s.38-0)

Jørgen Løvland skriver (udatert håndskrift vedr. Sokneråd) at "Uelands krav um menigheits- elder sokneråd hekk ihop med kravet um å taka burt konventikkelplakaten, so lækmennar fekk fridom til kristeleg forkynning. Likeins vilde han at lækfolket skulde velja soknestyre, som saman med presten rådde fyr kkyrkjetukt og andre soknesaker. Både kravi voks fram av Haugerørsla, som hadde kome i strid med prestemagta og den andre magta. Dei hekk også saman med heile bondepolitiken, slik som John Neergard hadde reist han og Ueland utforma han; folkestyre istadenfor embætsstyre; slik som han fekk utslag i formannskapslovine 1837, i kravet um folkedomstolar (jury) i straffesaker fra 1845 til 87 og ...

Det var folkestyre i soknesaker Ueland vilde ha, folkestyre istadenfor prestestyre. "Prestanes skjødesynd er herskesjuke" var eit av ordi hans. Denne samheng millom Høugerørsla og Uelands bondepoltikk er det av vikt å sjå. Gjenom sin strid med embætsmagta hadde Haugerørsla vurte ei oppositjonsmagt, og dei førande mennar i bondeopposisjonen fra 1833 og frametter høyrde til andre ættleden av Haugianarane. Ueland sjølv høyrde dit. Dei fyrste åri han var på tinget var han med i Haugemøte både her i byen og i Drammen og tala der. Og det var i den tid konventikkelplakaten stod ved magt. Dette hev eg fra ein av sønne hans. Vår historieskriving hev skjynt for litet av denne samheng. Den einaste som hev tala klårt um det var Erik Vullum, som var son til ein framståande prest av haugiansk ånd."

(Olaus Vullum var prest i Uelands heimsokn. "Når Ueland kom til Lund tok han inn til ham som til sine egne. Mellom de to gikk der mange fortrolige brev. Og da Vullum døde holdt Ueland en gripende tale ved graven." (Dybing s.28))

I diktet Menschenstolz skriver Marx:

"Med förakt vill jag kasta min handske rakt i världens ansikte, och skåda den gigantiske pygméns kollaps. Hans fall kan inte släcka min iver. Därefter kan jag vandra, gudalik och segrande, genom världens ruiner och genom styrkan i mina ord blir jag likställd med Skaparen." (W. s.14)

Marx møter Moses Hess; "den människa som kom att betyda mest för honom, den som fick honom att ansluta sig till socialismen.

Hess kallar honom "dr. Marx - min idol, som kommer att ge den sista sparken åt medeltidens religion och politik." Att ge religionen en spark var alltså det främsta målet, inte socialism.

Georg Jung, en annan av Marx' vänner vid denna tid, uttrycker sig ännu klarare: "Marx kommer säkerligen att förjaga Gud från hans himmel och till och med inleda process med honom.""

En av Marx' "medarbetare i den Första Internationalen var Mikhail Bakunin, en rysk anarkist, som skrev: "... in kommer Satan, den evige rebellen, den förste fritänkaren och världens befriare. Han får människan att skämmas över sin djuriska okunnighet och underkastelse. Han befriar henne, märker hennes panna med frihetens och mänsklighetens stämpel genom att uppmåna henne till att trotsa och äta av kunnskapens träd."

Bakunin nöjer sig inte med att prisa Satan. Han har ett konkret revolutionsprogram men inte ett som skulle rädda de fattiga från utsugning. Han säger: "I denna revolution måste vi väcka upp djävulen i folket för att få fram deras lägsta instinkter."" (Wurmbrand s.11-2)

Gud satte, med den årsak at menneskene "skulde lete efter Gud", grenseskjell mellem deres bosteder (Ap.gj.17,26-7). Men "Hess hade lärt Marx att socialismen är oskiljaktig från internationalismen. I Det Kommunistiska Manifestet skriver Marx att proletariatet saknar fosterland. I sin Röda katekes hånar Hess tyskarnas fosterlandskärlek... Han kritiserade det tyska socialdemokratiska partiets Erfurt-program för dess erkännande av nationalitetsprincipen." (W. s.33)

Lenger frem i tid møter vi 'Frankfurter' Jürgen Habermas. "Nationalism in general nauseated Habermas, but German nationalism was worse. One concern for him

was that a nation-state, particularly one founded on an ethnic unity, is exclusionary. Another ... Nationalism, then, serves an important function in smoothing the workings of what Habermas calls the system, notably the state administration, since it gives citizens a sense of belonging to a unitary political community, rather than equipping them with the social spaces and intellectual tools to be a critical check on state power."

"He took some measure of pride in the fact that the Federal Republic had rejected nationalism in favour of what he called 'constitutional patriotism'. 'For us in the Federal Republic', he wrote in *Die Nachholende Revolution* (The Catch-up Revolution) in 1990, 'constitutional patriotism means, among other things, pride in the fact that we have succeeded in permanently overcoming fascism, establishing a just political order, and anchoring it in a fairly liberal political culture'. His hope was that constitutional patriotism could take the place of nationalism.

Only an academic, you might well think, could find constitutional patriotism inspiring. And yet one can understand Habermas's impulse in trying to find a substitute for rising nationalism."

"Habermas also insisted that the constitution must conform with the ethical understanding of all groups in the political community. No longer could western European countries be held together by the (traditionally Christian-based) conception of the good of a majority... Moreover, constitutional patriotism was neither exclusionary, nor premised on one single conception of the good: it was something that everybody in a polity could share since it was an expression of pride in the free and fair workings of the state, which was always held to account by a flourishing public sphere or civil society."

"Habermas's scepticism about nationalism also underpinned his dream of European unification... In his 2010 book *Europe: The Faltering Project*, he argued that the 'monstrous mass crimes of the twentieth century' meant that nations can no longer be presumed to be innocents and thus immune to international law. Constitutional patriotism, then, is a way station to the greater goal of replacing petty nationalisms with a better, more rational organisation based on worldwide consensus." (Stuart Jeffries; *Grand Hotel Abbyss*; 2017-ed.; pp.371-4)

Samt Hallgrim Berg (*Demokrati eller islamisme*; s.192-3): "Det er tvilsamt om trauste norske sosialdemokratiske veljarar er særleg kjende med kva utsendingane deira gjekk inn for på kongressen til Den 22. sosialistiske internasjonale i Sao Paulo i 2003. På deltakarlista finn me Partido Laborista Noruego med fire kjende namn, Torbjørn Jagland, Jens Stoltenberg, Kathrine Raadim og Karin Yrvin. Vedtaklista for politikken er ein framtidskatalog som kan ta pusten frå dei fleste, der Arbeiderpartiet også slutta seg til vedtaket om "global governance" (verdsomfattande overnasjonal styring) som eit mål."

Og det arbeides. "Det er som om historien selv skulle drives ut av oss, slik at vi kunne starte verden opp igjen uten fortid." (Skagen s.15)

Finn Olstad (*Det farlige demokratiet*; s.256-0): "... historiefaget, der vi så å si fra høyere hold har fått beskjed om at "metodologisk nasjonalisme" er en uting som vi må kvitte oss med. Det har skjedd gjennom et internasjonalt sammensatt utvalgs Evaluering av norsk historiefaglig forskning fra 2008, under ledelse av Bo Stråth fra Det europeiske universitetet i Firenze. Utvalgets overordnede konklusjon er at det nå er påkrevd å "oppløse" den "metodologiske nasjonalismen" i norsk historieforskning."

Terje "Tvedt er den norske historiker som har utfordret evalueringsutvalget og kritikken av den "metodologiske nasjonalismen"...: "Begrepet slik det brukes, er ikke et begrep av metodisk relevans, og det er heller ikke egentlig en betegnelse på en bestemt, i henhold til rapporten, fordømmelsesverdig historieteori, men det er et slagord; det dreier seg i bunn og grunn om en politisk-ideologisk kritikk av at historiefaget har vært opptatt av nasjonalstatens utvikling." Evalueringsutvalget "gir inntrykk av at det betegner metodeproblemmens det i realiteten målbærer en ideologisk-politisk agenda"."

"Poenget er at kritikken mot den "metodologiske nasjonalisme" også har brodd

mot det folkelige demokratiet, som unektelig er knyttet til nasjonalstaten, og det er ingen umiddelbar utsikt til en demokratisk framtid utenfor nasjonalstatens rammer. Uten en historie- og samfunnsforskning som opprettholder nasjonalstaten som begrep og analyseenhet, ingen informert diskusjon om demokratiets utfordringer og framtid."

"Det intellektuelle perspektivet som tenderer mot å abstrahere vekk eller usynliggjøre nasjonalstaten og sette søkelyset ensidig på internasjonale mekanismer blir, som jussprofessor Eivind Smith skriver, "potensielt skadelig fordi det kan hindre oppdyrkingen av nasjonal debatt om ansvaret for å rydde i eget hus og om hvor vi i et land som Norge bør trekke grensen mellom politisk handlefrihet og dens negasjon i form av rettighetsfesting utenfor ordinær lov. Overdreven oppmerksomhet om internasjonalt vern kommer lett i veien for bygging - eller snarere restaurering - av en norsk konstitusjonell kultur".

"... sammenhengen mellom demokratiet og nasjonale rammer overses eller anses for irrelevant i møtet med overnasjonale institusjoner og krav. Det betyr at "helt grunnleggende spørsmål for vårt politiske system" blir møtt med "en foruroligende offentlig taushet". For Slagstad bekrefter dette tesen om Norge som en avant-gardenasjon for det som er kalt post-demokratiet; De demokratiske former består, men den reelle makten suges opp av ulike eliter.

Den norske intellektuelle eliten har alle betingelser for å være det perfekte presteskap for post-demokratiet. Den er ubundet av nasjonale skranker, ferdes i et internasjonalt miljø av likesinnede og er avhengig av en internasjonal belønningsstruktur."

Hess igjen:

Friedrich Engels "væxte opp i en pietistisk familj. I sin ungdom skrev han vakra dikter med kristet innehåll. Vi känner inte till de omständigheter under vilka han förlorade sin tro. Men när han träffat Marx skrev han om denne: "Vem är det som rusar fram i vild iver? En svart man från Trier (Marx' födestad) ett märkvärdigt monster. Han varken går eller springer, han hoppar på hälarne och rasar i vredesmod som om han ville rycka ner hela himlapällen och kasta den på jorden. Han lyfter armarna mot himlen med nävarna ondskefullt knutna, han rasar utan uppehåll som om tio tusen djävlar skulle dra honom i håret."

Engels började tvivla på kristendomen när han läste en bok av den liberala teologen Bruno Bauer. Han utkämpade en hård strid med sig själv. Vid ett tillfälle skrev han: "Jag ber varje dag, ja, nästan hela dagarna om sanningen och har så gjort ända sedan jag började tvivla, men det finns ingen återvändo. Tårarna rinner medan jag skriver detta."" (Wurmbrand s.15)

"Hess skriver sedan han träffat Engels i Köln: "Han lämnade mig som glödande kommunist. Det är på detta sätt jag sprider förödelse..."" (W. s.16)

Se deg om.

Lewis Henry Morgan published 1877 "Ancient Society; or Researches in the Line of Human Progress from Savagery through Barbarism to Civilization, which became a Marxist classic and was the subject of Friedrich Engels' The Origin of the Family, Private Property, and the State". (Enc.Brit.)

"Karl Marx's intent to abolish the German Bourgeois family as part of his formula for revolutionary warfare that involved the disintegration of the German middle class flowed from his belief about the patriarchal father-led family. Consistent with his method of turning everything German into its opposite, Karl Marx then pursued the matriarchal mother-led family. As a result of the constant exchange of views between himself and his close associate Frederick Engels on the origins of civilization and its institutions, Karl Marx became interested in the works of Lewis H. Morgan, founder of American anthropology, contained in the book Ancient Society, published in 1877. This joint project between Marx and Engels that involved Morgan's studies led to Engels' publication of The Origin of the Family, Private Property and the State in 1884. The very title was taken from Morgan's claim that the family, private property and the state were nonexistent in prehistoric life. Morgan had divided all

human life into three main epochs: savagery, barbarism and civilization. In the epoch of savagery, Morgan claimed that in primitive societies communal life was maternal, not paternal, I prehistory. Therefore, in human prehistory where a state of savagery existed for most of the time and the epoch of civilization was only a small part of this time, matriarchal rule prevailed for most of the time. It is ironic that Morgan's conclusion was based on the study of an American Indian tribe, The Iroquois of New York.

Karl Marx accepted Lewis Morgan's thesis that the patriarchal family rose as a product of private property since this conclusion to which they both agreed was central to Marx's proclaimed goal of abolishing the family, then abolishing private property and finally abolishing the state, all under the heading of Marx's "socialism" for which his revolutionary warfare was to bring about. And it would have a substantial and even an overwhelming impact on America in the latter half of the 20th century." (Raymond V. Raehn; Karl Marx's American Triumph (www))

"Mitt folks herskere er barn, og kvinner råder over det. Mitt folk! Dine førere er forførere, og den vei du skal gå, har de ødelagt." (Es.3,12)

Hans Nielsen Hauge ble fengslet. Det ble også Marcus Thrane. "Da han slapp ut i 1858, var bevegelsen gått i oppløsning, og det er en av tidens gåter hvordan en så stor organisasjon på få år kunne forsvinne sporløst.

Men nye bevegelser kom til, og en av de viktigste var Kristiania Arbeidersamfund under Eilert Sundts ledelse. Den hørte til de såkalte filantropiske foreninger, noen fagforening var det ikke, men den kom til å drive en utstrakt sosial virksomhet. Også presten Honoratus Halling drev et omfattende sosialt arbeid." (Finn Jor; Kong Haralds Nei; rev.utg.-13; s.82)

Fhv. tollbetjent, kontorist og lærer, Marcus Thrane, overtok august 1848 redaksjonen av Drammens Adresse. "Dette forvandlet han til landets mest radikale blad, et ekko av Februarrevolusjonen." (Asch.konv.leks.)

"Det store vendepunktet kom i 1848. "Det går et spøkelse gjennom Europa, kommunismens spøkelse", skrev Karl Marx og Friedrich Engels i manifestet som utkom 21. februar det året. Dagen etter brøt det ut voldsomme gateopptøyer i Paris, etter at myndighetene hadde innført nye begrensninger i forsamlingsfriheten. I løpet av få dager vendte militæret seg mot kongen, som ble tvunget til å abdisere. Landets nye provisoriske regjering innførte rett til arbeid for alle, full pressefrihet og viktigst av alt: stemmerett for alle menn.

Året har blitt stående igjen som et av de mest dramatiske i Europas moderne ... historie. I Tyskland, Ungarn, Sveits, Italia og flere andre land sluttet folk seg til det som fikk navnet februarrevolusjonen. I Danmark førte protestene til at eneveldet ble avskaffet og at alle menn fikk stemmerett. Også i Stockholm var vinteren dramatisk. 18 mennesker ble drept da svenske hærstyrker åpnet ild mot demonstranter i mars.

I Christiania gikk det atskillig roligere for seg. Flere tusen av byens arbeidere tok til gatene, men ..."

"Men det norske 1848 var ikke over med det. Februarrevolusjonen var det definitive svaret på Thranes brennende hvørdan og hvå. Skulle en ny samfunnsorden komme i stand, innså han, var vanlige folk nødt til å organisere seg politisk. Thrane så til land som Tyskland og Frankrike, hvor arbeiderbevegelsen hadde blitt en maktfaktor." "Thrane foredro om den voksende arbeiderbevegelsen på kontinentet, som krevde sin frihet og rett." (Journ. Lars. U. Larsen Vegstein; Thranes metode; Kl.k. 14.10.17)

Stillingen var kanskje jevnt komplisert nok fra før; uten innspill fra 'kontinentet'?

Stattholder (1841-56) Severin Løvenskiold, hvis deltagelse i Rigsforsamlingen i 1814 var "Mit Livs ulykkeligste sex Uger", var en mann med mangelfullt utviklet demokratisk holdning. Jacob Aall minnes fra Rigsforsamlingen at "Han er vant til at agtes i sin Kreds som den Første, og her kom han blant Mænd, som hver for sig troede sig ligesaa god som han. Han modtog her virkeligen mange

krønkende Beviser paa at han var den mindst yndede blant Forsamlingens kultiverede Mænd."

Løvenskiold skriver i rapport om Stortinget 1851 at det vekker "Uro og Bekymring hos sindige Fædrelandsvenner og det temmelig almindelige Ønske i denne Bye at vi snarest mulig maa kunne blive befriet fra dette fremmede Selskap af arrogante Selvherskere". (Dybing s.91) Der er bønder i byen.

Marcus Thrane "hadde lært sosialismen å kjenna på vandringar i utlandet. Han vende kritikken sin like hardt mot bøndene som mot embetsmennene; dei var alle saman "aristokrati" og heldt arbeidarane nede." (Arne Bergsgård; Fra 17. mai til 9. april; s.156)

"Det største sosiale spørsmålet hadde ein endå på bygdene; det galdt husmennene... I 1855 var det over 67 000 husmenn; huslydane medrekna svara det til ei folkemengd på 350 000, meir enn dobbelt så mykje som i alle byane til saman."

"I livsvilkår var det stor skilnad mellom husmennene på Vestlandet og Austlandet. Det hekk noko saman med at på Austlandet var viktigaste attåttnæringa skogsarbeid, på Vestlandet fiske". Noko.

"I 1847 var det ei handelskrise i England og etter revolusjonane i 1848 vart det verre. Den økonomiske krisa kjendest hjå oss òg; ho drog etter seg arbeidsstogg og lønsnedslag, såleis for skogsarbeidet, både for hoggarar og køyrarar." (Bergsgård s.155-6)

"Thrane fikk på ganske kort tid mange tilhengere, særlig på Østlandet. Etter hver<t> utviklet det seg til demonstrasjonsoppløp. Denne form for opptreden var ikke i Uelands ønsker. Skulle arbeideragitasjonen føre til noe var Stortinget ene og alene å lite på. "Direkte aksjon", eller i det hele tatt utenforparlamentariske utfall var galmannsverk." (Dybing s.97-8)

"Nærmest alle krav arbeiderne satte fram var saker Ueland sjøl arbeidet for. En friere handel, tryggere og bedre kår for husmenn, stenge for brennevinshandel, bedre folkeskole, endret rettsvesenet så det ble til vern for fattigfolk, alminnelig verneplikt." (Dybing s.97)

"Ueland gledde seg over den nye radikalismen og helsa arbeiderrørsla velkommen; det galdt å syna ho tiltru og freista styra ho, så ho kunne gje ny friskleik og kraft til den demokratiske politikken. Slik såg det også ut til å gå; Thrane med sin sosialisme gav ifrå seg styret i "Arbeider-Foreningernes Blad" til ein student Abildgaard, som var radikal, men ikkje sosialist, og som nett søkte samarbeid med stortingsopposisjonen. Men arbeiderrørsla hadde ikkje berre drivi fram det som fanst av radikalisme i landet, ho hadde også skrømt opp på overflata alt som fanst av konservativt mellom bøndene, serleg storbøndene på Austlandet. Dei hadde fått ein støkk i seg ved tanken på ei samling av underklassa under bondesamfunnet. Dei var "forvandlede fra Løver til Harer", sa Ueland på stortinget i 1851, og han greidde ikkje lenger å halda bondefylkinga samla." (Bergsgård s.157-8)

Thrane-rørsla "står underleg einsleg i Noregs soge... ei rørsle "utan fedrar og utan søner"... Største fylgjene fekk ho for bondepolitikken, for der spilte ho det gamle samholdet. Ho skrømde konservative og vekte demokratar og liberale til større forståing av alvoret i krava nedanfrå i samfunnet." (Bergsgård s.159)

Ueland "tok opp stemmerettsaken som der ble interesse for, men ikke så mye at det slo igjennom i denne omgang." (Dybing) Bergsgård nevner at "eit framlegg frå Sverdrup o.a. om nokolunde ålmenn kommunal røysterett fekk berre 21 røyster."

"Der lå en omfangsrik tanke bak Uelands politikk. Det var ingen klassetanke. Det var en demokratisk tanke", skriver Dybing mot slutt av kap. Arbeidere og husmenn.

"Da thraniterbevegelsen begynte, opptrådte Halling som en motstander av Marcus Thrane og satte inn med et intenst arbeid for folkeopplysning på konservativ, kristelig grunn. I 1850 stiftet han arbeiderforeningen "Enerhougens Samfund" med formål "at fremme Guds frygt og sand Oplysning blandt Menigmand" og "paa den rette grundvold at bygge og befordre arbeiderklassens velfærd i almindelighed". Han innrettet sparebank og lånekasse, sykekasse og bibliotek." (Molland s.244)

Ivar Welle var mangfoldig; bl.a. var han sjømannsprest i Buenos Aires, med besøk til hvalfangerne på Syd-Georgia; sekretær i Oslo Indremisjon; sogneprest i Østre Aker. Og han skrev Kirkens historie (1928-31; her fra Antikkforlaget -87-utg; IIIs.239ff):

"Mens kristenfolket i Norge omkring 1850 viste stort hjertelag mot alle syke og svake og forkomne innenfor landets grenser og mot hedningene i fjerne land, var det ikke mange som forsto at det måtte gjøres noe for hele stender eller grupper av folket og at dette måtte skje ved mer enn privat hjelpsomhet. De lignet forsåvidt kristne i alle land på den tid. Så bruste den revolusjonære storm i 1848 over hele Europa like til Nordkapp, mens de kristne bare sto og så mot himmelen.

En av de få som forsøkte å gjøre noe til hjelp for de dårligst stillede var Honoratus Halling (1819-86).

Honoratus Halling tilhørte en eldgammel dansk-norsk presteslekt. Han vokste opp i trange kår, men slet seg gjennom skolen, så han fikk artium 20 år gammel. På latinskolen i Drammen ble han en alvorlig troende kristen lenge før den store landsvekkelsens tid.

Like etter embetseksamen fikk han forskjellig prestelig arbeid. Og allerede ved nyttår 1844 viste hans eiendommelige anlegg seg, da begynte han nemlig å utgi et "Kristelig søndagsblad for menigmann". I 1847 ble Halling personellkapellan hos sokneprest Fangen i Aker. Hittil hadde det vært god plass i den ærverdige Gamle Akers kirke, men den unge prest trakk kirken full av tilhørere, kanskje mest fra Kristiania, hvorfra flokker kom gående opp gjennom Akersgaten søndag morgen. Hallings preken virket ikke bare dragende, men også gripende, han ble den første vekkelsespredikant i hovedstaden.

I 1848 begynte Halling å utgi oppbyggelsesbladet "Før Fattig og Riig", som vant en kolossal utbredelse over hele landet, det utkom til slutt i 30 000 eksemplarer. Fra radikalt hold ble det sagt at Halling ville være prest både for fattig og rik, og det gikk ikke an å tjene to herre(r). Dette stemte allikevel ikke med den alminnelige mening. Halling vant mange venner blant de rike, og blant småfolk var han nesten forgudet, hans navn ble "Fattigmanns venn". Det navn vant han ved hele sin virksomhet. Han fant stadig vei til å hjelpe de trengende, og så fulgte det alltid solskinn og glede med hans livlige, lyse skikkelse. Hans blad var glimrende skrevet. Det talte med profetisk kraft mot gudløshet, vellevnet og drikk. Mange følte seg støtt av det, og skrev mot Halling i "Morgenbladet", men han lot seg ikke skremme.

Han var dypt grepet av medlidenhet med den fattige klasse. Men han ville at arbeidet for bedring både fra statens og arbeiderklassens side skulle være bygget på den kristne tro og moral. Hans syn kom til å vise seg i livet på en dramatisk måte.

Den 19. mai 1850, som var første pinsedag, holdtes arbeidermøte av Marcus Thranes tilhengere i et hus på Enerhaugen. Der kom Halling som sognets prest til stede. Da ordet ble gitt fritt, begynte den 30-årige prest å tale, han rev alle med seg og da han sluttet med å spørre om man ville stifte et kristelig arbeidersamfund lød det fra alle kanter "ja". - "Så vil vi love at vi vil frykte Gud og ære kongen og all øvrighet!" - "Ja". Så sang forsamlingen "Gud Helligånd, i tro oss lær". Dagen etter var det forsamling på samme sted, og da stiftedes "Samfundet på Enerhaugen".

"I 1851 ble Halling prest ved det første jernbaneanlegg. Han ble nå helt ut prest for arbeiderstanden.

I alt strevet var det kristelige forkynnerarbeid hovedsaken for Halling. Han

fikk da også stadig se rik frukt av ordet."

"En hovedting i det religiøse og sosiale virke var arbeidet mot drikken, så mente Halling. Det passet derfor godt da han i 1854 fikk statsstipendium til å virke for avholdssaken."

"Hallings sosiale arbeid vant stor sympati over hele landet, og man tenkte seg at den bevegelse han hadde begynt, ville seire. Så skulle det ikke bli, arbeiderbevegelsen har skredd fram på andre linjer. Men Hallings arbeid har uten tvil hatt betydning som forbilde både for Kristiania Arbeidersamfunn og flere andre tiltak."

"Selvsagt er virkningene av et liv som Hallings varige både i denne verden og i den kommende. Men av de tiltak som han begynte, finnes nå bare bladet "For Fattig og Rik", det lille samfunnet på Enerhaugen og Spareskillingsbanken. Selve den kristelige arbeiderbevegelse stanset snart av seg selv. Hvorfor? Skulle det ikke være så sterk kristelig tradisjon hos våre arbeidere at deres klassekamp kunne forenes med aktiv kristendom, selv om de fant liten forståelse hos kirkens og indremisjonens folk? Det har jo latt seg gjøre i den engelske arbeiderbevegelse. Det er ikke lett å svare på. Men faktum er at den norske arbeiderbevegelse er blitt revet med av den internasjonale europeiske, som for en stor del ble ledet av frafalne katolikker og jøder, og som kom hit over Tyskland og Danmark. Dens kamprop var "mot kapitalen og kirken!" Men om enn den norske arbeiderbevegelse har holdt seg fjernt fra kirken og indremisjonen, har de enkelte arbeidere personlig ikke brutt med kristendommen." (Welle)

"Men at arbeiderbevegelsen og Arbeiderpartiet så tidlig inntok en fiendtlig holdning til kirken, predestinerte så å si den samfunnsmessige utvikling i Norge. At legmannsbevegelsene i denne situasjon gjorde front og lukket seg mot det nye i tiden, gjorde at det fantes to parallelle eller motsatte ånds- og ideestrømninger i landet: en kristen og en sekulær." (Jor s.86)

Men foreløbig; 1859:

"Bibeln lär oss att Gud skapade människan till sin avbild (1.Mos 1:27). Ända fram til Marx' tidevarv betraktade människan sig själv som "skapelsens krona". Marx var Satans utvalda redskap för att få människan att tappa en självaktning som grundade sig på övertygelsen att hon är skapad av en högre makt som hon en dag skall återvända till. Marxismen är den första filosofi som systematiskt och detaljerat nedvärderar begreppet människa. Enligt Marx är människan i första hand en mage som ständig behöver fyllas och påfyllas. Människans högsta intresse är av ekonomisk natur. Hon producerar för sina behov. För detta ändamål måste hon ingå i en gemenskap med andra människor. Detta är samhällets grund, som Marx kallade infrastrukturen. Äktenskap, kärlek, konst, vetenskap, religion, filosofi, allt utom magens behov är superstrukturen, som i sista hand bestäms av magens tillstånd." (Wurmbrand s.30)

"Engels wrote to Marx in 1859 informing him that he was then reading Darwin's 1859 book, writing it was "absolutely splendid...." (Jerry Bergman; The Darwin Effect; p.270)

"När Marx hade läst Darwins Om Arternas uppkomst skrev han ett brev till Lassalle där han jublar över att Gud - åtminstone på det naturvetenskapliga området - hade fått "dödsstöten". (Wurmbrand s.40)

Marx skrev "Darwin's book is very important and serves me as a basis in natural selection for the class struggle in history".

"In 1862, Marx attended a series of six lectures by Thomas Huxley on Darwin's ideas and spoke of "nothing else for months but Darwin and the enormous significance of his scientific discoveries". (Bergman pp.271-2)

"Det er som verdens største 'hev slept Vaarherre fraa seg' og hev vorte vitlause", skriver stortingspresident og nobelkomitéformann Jørgen Løvland i brev til John Hornnes 23. aug. 1914. (Hem s.469)

Tidligere Sandhurst-foreleser, H.P. Willmott: "... aksepten når det gjaldt å ofre unge menns liv var svært vanlig og hadde utviklet seg delvis som en reaksjon på regjeringers økende tilbøyelighet til å vurdere og referere til alle nabostater som potensielle fiender. Denne tendensen ble forsterket av den generelle intellektuelle endringen som var arven til den britiske naturforskeren Charles Darwin og filosofen Herbert Spencer. Darwin hadde i sin epokegjørende bok *Om artenes opprinnelse* ved hjelp av naturlig utvalg (utgitt i 1859) beskrevet utviklingsteorien, mens Spencer hadde anvendt teorien på mennesker i samfunnet. De to darwinistiske prinsippene om "livskampen" og "den sterkestes rett" fikk snart fotfeste i Europa og bidro til en forsimplet form for nasjonalisme som ble stadig mer skingrende og påståelig. Potensielle fiender ble tilagt underlegne rasekvaliteter og nasjonale karakteristikk, og populærpressen var et villig redskap når det gjaldt å videreformidle de verste elementene av intoleranse og hat i samfunnet." (Willmott; Første Verdenskrig; s.12) (Vedr. Darwin et al., se D.J.H.; Filosofisk biologi. UiO vs. vitenskapen?; kommentar-avisa.no ; okt.-17. "The doctrine of evolution is by no means a peremptory scientific principle; even the notable philosopher of science Karl Popper (1902-1994) ... once described it as a metaphysical research programme. This is a remarkably honest pronouncement from a man who identified himself with the evolutionary way of reasoning." (Werner Gitt; Without Excuse; p.171).)

Førstens inne på allianser, diplomati og massedød:

"Note the Northern cities where the Catholic faith predominates and study conditions. What do you find? A whiskey-soaked city; Sunday's wide open; Bible knocked out of the Public Schools; politics ruled by Catholicism; commercial circles afraid to antagonize, and the press muzzled." (T.W. Callaway; *Romanism vs. Americanism* (1923); p.80)
 Problemet Rom.

"... the Vatican will side with one or the other, or indeed with anybody else, as long as it can further its own influence.

The pattern has been one of historical consistency. Early in this century, for instance, it sided with the Empires of Monarchical Europe; after World War I, it sustained the Fascist Dictatorships; following World War II, it fanned the Cold War by supporting the U.S. against Soviet Russia; after the Vietnam War, it sided with Soviet Russia against the U.S. In the eighties it has struck another working partnership with the U.S."

"Since World War II, the progress of the Catholic Church in America has been spectacular. Now with a papal nuncio in Washington and an American ambassador at the Vatican, the U.S. is caught up in the global Catholic diplomatic network. The U.S. will have become the willing vassal of a conquering church at home and the mighty lay instrument of a religious political power abroad. The dangerous promotion of the Cold War and the Vietnam disaster resulted from their past partnership. If this be an indication of things to come, the future is dark, indeed. The ratification of this alliance commits the strongest military superpower on earth and the most cunning religious-diplomatic global force to a common grand strategy.

Such commitment spells the loss of America's freedom. Henceforth America will never be able to act independently, having been turned into the junior partner of her new Catholic ally. From the moment the U.S. accepted diplomatic parity with the Vatican, she identified herself at home with the Catholic hierarchy, and abroad with the grand strategies of the Vatican." (Avro Manhattan; *The Vatican Moscow Washington Alliance*; 2.Am.ed; Preface/Foreword)

"Not long after Mr. Winston Churchill took Adamic to Court (1947), the present author, at a private dinner party in Upper Brook Street, Mayfair, London, met Mrs. Eleanor Roosevelt, wife of the late American President. Since, at this period, the author was engaged upon his inquiries concerning the authenticity of the Ustashi, he asked Mrs. Roosevelt whether she had ever heard of them. One of the worst, if not the worse, crimes of the war, was her prompt reply.

I heard of them in the winter of 1941-2. Neither I nor my husband at first believed them to be true.

"I did not believe them either," the present author commented, "I assumed them to be propaganda."

We thought the same, replied Mrs. Roosevelt. "The Catholic lobby was the most successful at the White House for years."

Had she ever heard of an American author, L. Adamic? She had. One of the many who had persuaded her husband that the atrocity stories from Croatia had been concocted by the Nazi propaganda machine. Could she explain why these Catholic atrocities were not as well known as the Nazi ones? Nazi Germany is no more," replied Mrs. Roosevelt. "The Catholic Church is still here with us. More powerful than ever. With her own Press and the World Press at her bidding. Anything published about the atrocities in the future will not be believed...." The present author thereupon told her he was writing a book about them. "Your book might convince a few," she commented. "But what about the hundreds of millions already brainwashed by Catholic propaganda?" A few years later, in 1953, when the book was eventually published, although two editions were sold within weeks, no part of the British or American Press dared even to mention it.

The Yugoslav Government bought a few thousand copies, which were distributed free to the members of the House of Commons and House of Lords. Apart from a massive silence from both Houses, the only comments to reach the author were "utter nonsense," "rubbish" and "things of the past." And "even if true, why revive them now?" Mrs. Roosevelt had been right." (Manhattan; The Vatican's Holocaust; ch.9)

Unlike Hitler's and Stalin's horrific concentration camps, the Croatian ones and the Buddhists self-immolation in Vietnam, as a protest against the Vatican's religious terroristic interference, have already become taboos to the mass media of the world", skriver Manhattan i ch. 24, The Vatican's Holocaust (1986).

"THE VATICAN'S HOLOCAUST is not a misnomer, an accusation, and even less a speculation. It is an historical fact. Rabid nationalism and religious dogmatism were its two main ingredients. During the existence of Croatia as an independent Catholic State, over 700,000 men, women and children perished. Many were executed, tortured, died of starvation, buried alive, or were burned to death. Hundreds were forced to become Catholic. Catholic padres ran concentration camps; Catholic priests were officers of the military corps which committed such atrocities." (Pref. Am.ed.)

I Conclusion til Catholic Terror In Ireland (1988) skriver Manhattan: "For years, all parties concerned have suffered greatly; all parties, that is, except the Catholic Church. Likewise, for years, all parties concerned have searched for solutions to these bitter problems; all parties, that is, except the Catholic Church.

While good men and women suffer and die on both sides, the Catholic Church continues to accomplish its ruthless goals, hiding behind the facade of a caring and compassionate religious institution."

Og tilbake til Vat.'s Holocaust (Forew. Br.ed.): "The Ecumenical revolution, although seemingly alluring, has shown itself to be nothing more than a Trojan Horse via which Catholic power, appalled in contemporary garb, continues to assert itself as effectively as ever."

"... wise is the nation which makes ready for the worst to happen", avslutter Manhattan "A word for the fifth edition".

"Erfaringen av hvordan den katolske reaksjon vant frem i Europa, lot ham se en sammenheng mellom religiøs ortodoksi og politisk bakstrev, og han tenkte straks på nødvendigheten av å få "revidert et og annet i selve det religiøse syn", forteller Kaj Skagen om Bj. Bjørnson. (Skagen s.180) En kunne komme i tanker om en Arnulf Øverland, som heller ikke hadde skjønt tilstrekkelig.

Alexis de Tocqueville fant på 1830-tallet at "Amerikanerne kombinerer kristendommens forståelse av frihet med tankens frihet på en slik måte at det er umulig for dem å forstå den ene uten den andre"; "I Frankrike hadde jeg nesten alltid sett på religionens ånd og makt og frihetens ånd som diametralsk motsatte krefter, men i Amerika fant jeg at de stod tett bundet sammen og at de hersket sammen over det samme landet."

Tocqueville hadde, muligens uten å forstå det, observert katolisisme vs. kristendom; "Dersom I blir i mitt ord, da er I i sannhet mine disipler, og I skal kjenne sannheten, og sannheten skal frigjøre eder... Får da Sønnen frigjort eder, da blir I virkelig fri." (Jesus Kristus; Joh.8,31-6)

"General Grant, when at the height of his power, said to members of his family, more than forty years ago... that he regarded as a grave danger the heavy immigration of foreigners into this country. And to that statement he added that he feared the time would come when the South with its Anglo-Saxonism, could alone be depended upon to save the nation from ruin by the influence of an alien population." (The Manufacturers Record refererer Jesse Grant; Callaway p.142)

Frihet var aldri et varemerke for 'Kristi Stedfortreder' & den Romersk-katolske religion.

Den evangelisk-Lutherske Religion forbliver Statens offentlige Religion... Jesuiter og Munke-Ordener maae ikke taales.

12. mars 1869. "... der er paa Grund av min Alder liden Sandsynlighed for, at jeg kommer til at deltage i flere af Stortingets Forhandlinger. Men disse Udtalelser anseer jeg som mit politiske Testament til mine Landsmænd".

Det ble som Ole Gabriel Ueland ønsket; årlige storting.

Men han hadde talt om mér: "Han ser bakover i historien, og spør om ikke folket alltid har vært konservative nå<r> det gjelder grunnloven. Det var ikke fra folket ønskene var kommet om endringer i fundamentet for riksforvaltningen. Det var fra intelligensen.

Ueland hadde et helt spesielt synspunkt når det gjaldt parlamentarisme", skriver Dybing. "Jeg er så konservativ, at på det Gebed vil jeg ikke experimentere, og jeg vil give mine Landsmænd det raad at de aldri gjør det. Kongemagten maa have sit Prærogativ. Der kan gaa Strømninger gjennom Stortinget, det er en menneskelig Institution, og derfor er det godt at have en Modvægt i Regjeringen, og denne har man ikke på nogen Maade berøvet den. Kongen har sit suspensive veto, og det er bra. Kongemagten skal være i Besiddelse af saa megen Kraft, at den kan modstaa saadanne pludselige Bevægelser, der ikke netop altid ogsaa gaa gjennom Folket". (Dybing s.146-9)

Arendal. "15. mars 1887 hadde Samhold eit møte. Dette møtet representerer det endelege vasskiljet mellom Samhold og partiet Venstre. <Karl> Fostvedt hadde fått gjennomslag for ein av sine hovudideear. I dette samholdsmøtet skulle ein drøfte om ikkje arbeidarane skulle organisere seg som klasse. Arbeidarar, sjøfolk og bønder fekk oppfordring om å møte. Truleg var dette møtet, og det som kom fram her, hovudgrunn til at dei fleste av dei profilerte venstrefolka som hadde støtta rørsla, nå trekte seg attende. Dei var knapt ønskte lenger." (Johs. G. Torstveit; Storsvindel Bankkrakk og nytt politisk parti; s.169) Fem måneder senere, 21. august, samles 29 utsendinger i et lokale ved Ormetjern.

"Arbeidarpartiet var stifta i 1887 og det blæs for tida ein radikal vind over Arbeidarforeininga i Kristiansand. Likevel syntes arbeidarane å ha vore blant Løvlands mest trufaste støttespelarar i 1888... Han var gått av som nestleiar i Arbeidarforeininga i 1887, men tilhørde leiarskiktet og ønskte å profilere Reine Venstre som partiet for arbeidarane ved valet. Året etter blei han igjen vald til nestformann og stod i vervet fram til 1895." (Hem s.165)

"Helt fra Arbeiderpartiet ble stiftet i 1887 har spørsmålet om kristendomsfaget i skolen stått på agendaen. Det var til og med før Lenin mante til kamp mot det sosiale grunnlag som føder og nærer religiøsiteten. I utkastet til Arbeiderpartiets første partiprogram i 1891 krevde jo et sterkt mindretall i partiet at kirkesamfunnene skulle betraktes som private foreninger, og at skolen skulle være konfesjonsløs. Begge forslag falt. Flertallet ville beholde statskirken." (Jor s.156-7)

"Man skulle trodd at motviljen mot kirke og kristendom ble mindre etter bruddet med kommunismen, men så var ikke tilfelle. Arbeiderpartiet hadde de samme lederne som før, først og fremst Tranmæl og Bull, som ikke hadde lagt fra seg sin marxistiske overbevisning." (Jor s.157)

Splittelsen i 1923 "var ikke en ideologisk splittelse, men et opprør mot Moskvas krav om lydighet. Ti år etter sto det fremdeles i første paragraf av Arbeiderpartiets arbeidsprogram at man så fort som mulig ville forsøke å erobre samfunnsmakten og skape et sosialistisk samfunn. Ja, helt frem til den annen verdenskrig sto denne målsetning urokket. Det finnes ingen dokumenter som tyder på noe annet. I modifisert form har den levd videre til i dag. Partiet bare har foretatt en dialektisk bevegelse.

Nå må man akseptere at et arbeiderparti som mener at det står i en klassekamp-situasjon, først og fremst er opptatt av dennesidige problemer, lønn, arbeidsforhold og arbeidstid. Men derav følger ikke med nødvendighet at den tolker tilværelsen materialistisk. Det finnes imidlertid lite eller ingenting i datidens dokumenter som tyder på at man i norsk arbeiderbevegelse betvilte Marx' tese om verden som et spill av materielle krefter.

Marxismen innebar derfor også en tolkning av tilværelsen, en verdensanskuelse og dermed også en livsanskuelse. Arbeiderpartiet var og er fremdeles grunnleggende et materialistisk parti, som for lenge siden godtok Marx' tolkning av verden og siden ikke har avsverget seg denne tro." (Jor s.118)

Langfredag 1905 skriver den norske statsminister i Stockholm, Jørgen Løvland, til Hans Faret, Hornnes: "Hvad mig angaar, blev min Gjerning et Kald ... Jeg skal gjøre mitt bedste og saa legger vi Sagen i hans Haand, som styrer Folkenes og Fyrstenes Skjebne. Gud velsigne vort gamle kjære Fædreland og dets Folk."

En mann fra Lista kom til Kristiania sist i januar.

"Første gong ein høyrer <Albert> Lunde, skreiv "Aftenposten", "blir man nærmest forbauset over hva det er folk går etter. Forestill Dem en noe forladden, blek mann med en ganske utpreget Flekkefjordsdialekt, som ytterligere er utskjemt av engelsken fra de mange års opphold i Amerika! Men nesten hver aften i en hel måned har nå hans tale fylt Calmeyergatens misjonshus." "Aftenposten" skreiv at Lundes "tale har den virkning at folk hører opp å drikke, forbrytere har endog meldt seg selv, tjenestepiker som har nasket, går og tilbyr sin husmor erstatning, folk betaler gammel gjeld." Da det leid frampå våren 1905, var vekkjinga eit av dei store samtaleemna ..." (Handeland s.350-1)

Olga Christine Andersen "fortalte at det var underlige tider i Oslo den gang. Mor var da kasserer for Steen & Strøm, som allerede da var et stort firma. En eller to ganger i uken stengte de mellom kl. 12 og 13 både hos Steen & Strøm, i Glassmagasinet og hos Gunerius Pettersen for å ha bibeltimer for personalet og kunder som var interessert." (Kåre Ekroll; I samtale med Øivind Andersen; s.18)

Handeland (s.351.353-4): "Mest alle blada skreiv skjønnsamt og korrekt om vekkjinga. Også presteskabet syntte velvilje."

"Vekkjinga fra 1905 heldt ved til langt ut i 1906. Når det gjeld mengda av dei som kom med, kan ein trygt seia at det er den største vekkjing som hovedstaden har sett. Tusentals menneske kom til sann tru på Gud og fekk livet lagt opp i eit høgre plan."

"Det var først og fremst mellomklassen som blei grepen. Dernest underklassen, heilt ned til "bermen". Folk frå dei aller lågaste samfunnslag kom ikkje ofte til Calmeyergata, men i 1906 tok indremisjonen til med møte på dansesalane rundt i byen: "Kaisalen" på Sagene, "Frysjuhall", "Casino" og "Nordre Teater". Fullt hus alle stader. Folk kom og sette seg med pipa i munnen og hatt på hovudet, men før møtet slutta, var det stilt som i kyrkja, og mange blei førde til eit betre liv.

Minst tak fekk vekkjinga på dei høgste samfunnslag: ånds- og penge-aristokratiet i hovedstaden. På hi sida møtte den religiøse rørsle heller ingen nemnande motstand frå "høgden". Ein kunne ha venta det - så nær som den store "fritenkjarria" var. Men i 1905 syntest fritenkjarskaren vera som bortblåsen frå landet. Han kom ikkje til orde nokon stad."

I september 1905, dagen etter Karlstadforhandlingenes avslutning, skriver Jørgen Løvland til Ola Løvland: "I dette alvorlige Aar, da jeg har været med paa de vanskeligste Ting, har det altid vært Trøst og Styrke at vide mig omgivet af saa mange gode Menneskers gode Ønsker og Bønner."

Hem (s.338) gjengir fra samme brev: "Etter at dei byrja på den andre forhandlingsrunden og det såg som "mest uløselig ud", hadde Løvland foreslått at partane skulle samtale på tomannshand. Michelsen forhandla mest med Lundeberg, Løvland mest med Hammarskjöld - "den klogeste og mægtigste af Svænskerne. Da vi kom saa langt, at han beklagede alle 'Militærmødre og Militærhustruer', som i denne Tid sad rundt i Sveriges Land i Sorg og Graad, da blev Forhandlingerne inderligere. Så begynte de at 'læmpa' paa Rigsdagens 'Vilkaar' og da gik det fort."

Løvland skriver; "Hittil har Gud styret godt for oss i Sommer, Han velsigne vort kjære Fædreland!"

Eidsvold 17. mai 1814: "Kongeriget Norge er et frit, uafhængigt og udeleligt Rige...

Den evangelisk-Lutherske Religion forbliver Statens offentlige Religion. - De Indvaanere, der bekjender sig til den, ere forpligtede til at opdrage sine Børn i samme."

Forandring maae "aldrig modsige denne Grundlovs Principer... ikke forandre den- ne Constitutions Aand".

Eidsvold 17. mai 1914: Stortingspresident Løvland taler fra Rigsforsamlingens presidentplass: "Dei trøystad allstøtt til forsynet og til den retferdige sak. Deira tru er inkje sviki. Gud heve halde si hand yver Noreg i 100 aar. Gjev anden fraa Eidsvollstinget alltid maa vera livande i det norske folket! Me samlar oss i den gamle bøni: Gud signe fedralandet!"

Men tilbake til 1908. Statsminister Løvland fratrer. "Det er elles merkeleg å sjå kor lempeleg, ja ein kunde segje godsleg, Løvland førde ordskifte, endå so kvast han vart påteken. Han stridde for å halde vinstre i hop, og so fekk han høyre at han sjølv var den verste hindringa for ei vinstresamling. Men nett for di det var ålvore hans med vinstrepolitikken, kunde han ikkje slå so hard so det gav varige sår, - det var no i det heile ikkje vanen hans å nytte ord som såra.

Vi torer vel no segje at grunntanken hjå Løvland var rett nok: striden i lande måtte kome til å stå um sosialismen, og alle som ikkje vilde være med på ei radikal samfunns-umstøyping, dei måtte etter kvart samle seg, - Løvland meinte ikkje i blindt motstand, men i eit framgangs-arbeid som kunde ta makta frå revolusjonskrava." (Serprent av Syn & Segn, 1923)

Hem (s.523) gjengir av privatbrev fra tollkasserer Løvland, 28. mai 1921: "Jau, no ser det ut i Kristians stad. Godtsom ingen ting kjem iland. Skijipæ ligg og fær kje lossa. På tollbuæ fær me bare inn småskjelinga istanfor hundretusnar. Det er Folkets hus som styrer... I gårkveld stod det slag millom mengdæ og politiet nedmot Vipppetangen og uppyver gatunn uptil Stortorvet og Vår Frs. kyrke.

Politiet slog med klubbun og det gjekk hardt til. Det var vel bare innleiing. Det blir vel verre sia. Enno er det inkje brukt skarpt og våpn. Men det kan koma, både krutt og dynamitt."

Hem spør: Var han også budd på om nødvendig å bruke militæret mot norske arbeidrarar? Mest sannsynleg ja, om politiet ikkje greidde oppgåva og situasjonen elles kom ut av kontroll. Samfunnet syntest å stå makteslaust, skreiv han. "Og våre bolsjevikar vil inkje bare streika, men dei lover revolusjon og rådsstyre etter ryssisk model. Endeveda samfundet." Den avgjerande faktoren for at dei etter Løvland sitt syn likevel mest sannsynleg ville mislukkast, var at dei ikkje fekk offiserane med seg, slik som i Russland. "Men sviktar soldatrane, so er revolutionen der.""

Til bror Anders nevner han i brev 5. juni Lebesbymannen; "No ein dag var han innum og bad konami helsa meg, at Bolsjevikane <her i landet> inkje kom til å vinna". (Hem s.524) I Folkets Hus har man ennu ikke lest Antonio Gramsci.

Året etter Løvlands bortgang (i 1922), skriver Edv. Bull en programerklæring enkelte har merket seg; forøvrig året Institut für Sozialforschung ble opprettet i Frankfurt; 1923:

"All were intelligent men, alive to the irony of their historical situation, namely that it was thanks to the business acumen of their fathers that they were able to choose the life of critical writing and reflection, even if those writings and reflections were Oedipally fixated on bringing down the political system that had made their lives possible." (Jeffries p.18)

The Frankfurt "School came into being in part to try to understand failure, in particular the failure of the German Revolution in 1919. As it evolved during the 1930s, it married neo-Marxist social analysis to Freudian psychoanalytical theories to try to understand why German workers, instead of freeing themselves from capitalism by means of socialist revolution, were seduced by modern consumer capitalist society and, fatefully, Nazism." (p. 7)

"It's a story that offers some unlikely contrasts and paradoxes, embracing as it does a young Herbert Marcuse in Berlin in 1919 as a member of a communist defence force shooting at right-wing snipers; Jürgen Habermas finding a spiritual ally in fellow ex-Hitler Youth member Joseph Ratzinger, better known as Pope Benedict XVI, in the early years of the new millennium; Marxist thinkers working for the forerunner of the CIA during the Second World War; Adorno playing piano for Charlie Chaplin at Hollywood parties while eviscerating the comedian's work in his books; the Frankfurt School erasing the M word from its research papers so as not to affront its American hosts and potential sponsors." (p.9)

"Adorno and Horkheimer liked to imagine their works as "a kind of message in a bottle" to the future. Unfortunately for posterity, several of those bottles washed up on the eastern bank of the Hudson River near Columbia University in New York City, changing the course of American history." (Michael Walsh; The Devil's Pleasure Palace; p.43)

Walsh (p.46) siterer Herbert Marcuse (forelesningen On the New Left, 1968):

"... the seizure of power. Here, the old model wouldn't do anymore... a country like the United States... We will see that what we have to envisage is a type of diffuse and dispersed disintegration of the system."

"Having abandoned the chimera of economic Marxism, the Frankfurt School was forced to embrace the Gramsci-Lukács "long march" paradigm, which logically concluded in a necessary, but stealthy, assault on the First Amendment. Like "tolerance," free speech was to be pleaded for only until it was no longer necessary to seek constitutional protection." (p.167)

"The thinkers most responsible for the rise of political correctness were Antonio Gramsci and Georg Lukács, who were among the first to grasp that while economic Marxism could not work, cultural Marxism could. If instead of seiz-

ing the means of the production to (someday) be turned over to the proletariat, they could instead occupy culture, wouldn't the revolution have a far better chance of succeeding? They had been let down by the grubby, unwashed workers of the world, who largely rejected the great gift they had been offered; now they would approach their equals in the intelligentsia, a far more receptive and persuadable audience. As any con man knows, the easiest mark is the one who wants to believe.

Gramsci therefore targeted mass media such as newspapers, magazines, radio, film (à la Hitler and Lenin), and education, in order to - as Brecht famously later suggested - dissolve the people and elect another. For Gramsci, the proletariat was blinded by its Faustian bands of illusion; what it needed was liberation from the Christian West, something the Left had long been itching for. Lukács, a Hungarian-Jewish aristocrat from a prominent banking family named Löwinger, went a step further, believing that the old order had to be eradicated before a new kind of citizen could sprout up." (p.72)

"Why anyone would want to live in the world Lukács and his cohorts envisioned remains an open question. And yet, to an increasing extent, many do. I believe the attraction lies, in part at least, in its very impossibility. The generation that grew up in the United States and Western Europe after the dissolution of the Soviet Union has had a hard time imagining any adverse consequences that might arise from their seemingly noble, benevolent beliefs; they live "within the context of no context," to borrow the title of a 1980 New Yorker essay by George W.S. Trow. They are unaware of the consequences of fearing no consequences. In the world of Marxist fantasy, the blind man is king." (p.74)

"The work of the Frankfurt scholars - among them, Theodor Adorno, Walter Benjamin, Erich Fromm, Max Horkheimer, Herbert Marcuse, and Wilhelm Reich - was grounded in an ideology that demanded (as Marx would say), for philosophical reasons, an unremitting assault on Western values and institutions, including Christianity, the family, conventional sexual morality, nationalistic patriotism, and adherence in general to any institution or set of beliefs that blocked the path of revolution. Literally nothing was sacred." (p.42)

"Critical Theory - like Pandora's Box - released a horde of demons into the American psyche. When everything could be questioned, nothing could be real, and the muscular, confident empiricism that had just won the war gave way, in less than a generation, to a fashionable Central European nihilism that was celebrated on college campuses across the United States. Seizing the high ground of academe and the arts, the new nihilists set about dissolving the bedrock of the country, from patriotism to marriage to the family to military service." (p.1)

"... the culture war, a war that has been raging since the Garden of Eden but that manifest itself today in the unceasing attack of cultural Marxism (which molts and masquerades under many names, including liberalism, progressivism, social justice, environmentalism, anti-racism, etc.) upon what used to be called the Christian West." (p.3)

"... one side has changed the meaning of the principal words in the debate, including "democracy," "culture," "civilization," and "justice," among others. The two sides speak different languages, but with a superficially shared vocabulary that serves as a means of deceit for one and confusion for the other." (p.6)

Walsh (pp.44-5) forteller "Marcuse came up with the particularly nasty concept of "repressive tolerance," a notion that has guided the Unholy Left since the publication of his essay by the same name in 1965 in A Critique of Pure Tolerance, by Marcuse, Robert Paul Wolff, and Barrington More Jr. It might be best described as "tolerance for me, but not for thee." But let Marcuse explain: "The realization of the objective of tolerance would call for intolerance to-

ward prevailing policies, attitudes, opinions, and the extension of tolerance to policies, attitudes, and opinions which are outlawed or suppressed. ... Surely, no government can be expected to foster its own subversion, but in a democracy such a right is vested in the people (i.e., in the majority of the people). This means that the ways should not be blocked on which a subversive majority could develop, and if they are blocked by organized repression and indoctrination, their reopening may require apparently undemocratic means. They would include the withdrawal of toleration of speech and assembly from groups and movements which promote aggressive policies, armament, chauvinism, discrimination on the grounds of race and religion, or which oppose the extension of public services, social security, medical care, etc. ... Liberating tolerance, then, would mean intolerance against movements from the Right and toleration of movements from the Left.""

Hvilket sømløst bringer oss over i Janet L. Folger's *The Criminalization of Christianity* (pp.13-6):

"The year I was born, the Supreme Court said that kids can't pray in school - at least not out loud. Can't talk about God - at least not the real one - in school. If you want to use the name of Jesus, you'd better taking it in vain or be in another country ... like Russia.

My senior year, the Ten Commandments were ripped from classrooms for fear that unsuspecting students might read them... and actually obey them. Wouldn't want to discourage kids from lying and stealing and killing, after all. Then the Commandments were pulled from public buildings and courthouses from Alabama to Wyoming. And while we sit idly by, our enemies are warming up the sandblasters and taking aim at our national monuments and the Supreme Court, where the Ten Commandments are engraved.

Yes, we've all seen the attack coming. But I'm not sure we all see where it's going. After all, the Supreme Court said we're still allowed to say "one nation under God" in the Pledge of Allegiance. Maybe things are going to be okay after all.

Think so?"

"In 1997, my friend Bob Knight, who directs the Culture and Family Institute at Concerned Women for America, gave a speech that opened my eyes and changed my life. He made a statement that, quite frankly, I didn't believe. He said, "The ultimate goal of the homosexual movement is the criminalization of Christianity." I immediately thought, What an exaggeration! Come on, Bob. You can make your case without hyperbole. I said nothing, but for the next several years I watched and listened. And learned.

After all, homosexuality wasn't my issue. I was the "pro-life girl." Helped pass the nation's first ban on partial-birth abortion and every other law the Supreme Court would allow to help women and restore protection to children - children who were real no matter what label was used to describe them and who through no action of their own had someone else's "choice" inflicted upon them."

"Then one night I was watching C-Span. It was airing a conference of the Human Rights Campaign, the largest homosexual lobby in the country. One of their directors, a lesbian, was pounding on the podium, screaming words I will never forget: "We must do away with words like abomination!"

My first thought was I wonder where that word is found. For those of you who don't know, it's in the Bible (Leviticus <3.Mos.> 18:22, KJV). God uses it to describe the practice the homosexual movement has built its identity around: homosexual sex."

"Some time later, I had a conversation with a local representative of Inter-Varsity Christian Fellowship, which helps organize Christian clubs on college and university campuses. I was talking to her about the importance of speaking out on moral issues when she said something I'd heard hundreds of times: "Janet, we don't get involved in social issues. Our focus is evangelism." I agreed that evangelism is the most important thing, but then I made a prediction.

"I hope I'm wrong," I told her, "but I don't think I am. I predict that if you don't get involved with the issues in our culture, you will lose your right to evangelize." Less than a year later, Tufts University told Intervarsity Christian Fellowship that they were not permitted to meet on campus because they wouldn't allow homosexuals on their board of directors. (By the way, pro-abortion clubs don't let pro-lifers on their boards either, but they get to stay on campus.)

The campus crusade against Christ has since intensified, and "antidiscrimination policies" are trumping religious freedom on campuses across the country."

"... I believe there is one issue liberals are going to use to silence our churches. It's not the looming threat of losing their precious 501c(3) tax-exempt status that has kept churches quiet on critical moral issues like abortion. It's not all the nasty letters and threats about those "dangerous" nativity scenes.

The greatest threat to our freedoms comes from the homosexual agenda."

Folger gjengir eks.vis Ecumenical News International, 30 June 2004: "A Swedish court has sentenced a pastor belonging to the Pentecostal movement in Sweden, Ake Green, to a month in prison, under a law against incitement, after he was found guilty of having offended homosexuals in a sermon." Folger skriver:

"Pastor Green is in his seventies. The prosecutor appealed the court decision, demanding that the pastor be sentenced to six months imprisonment. When a reporter asked, "What about the pastor's rights?" the prosecutor replied, "When he started reading Bible verses about homosexuality, he crossed a line."" (pp. 16-7)

"Declare the Bible "hate literature" and censor its contents? It's already been done.

Hugh Owens, of Regina, Saskatchewan, Canada, took out an ad in response to all he was forced to observe during Homosexual Pride Week. Homosexuals had expressed their views in the streets; surely he could express his in a small newspaper ad. Forget about his views - he was just going to list some verses that expressed God's view on the matter.

Radical, huh?

The ad listed four Scripture references (Romans 1, Leviticus 18:22, Leviticus 20:13, and 1 Corinthians 6:9-10) next to an equal sign and a drawing depicting two men holding hands. Superimposed on the line drawing was the universal red circle with a line through it, effectively summarizing the Scriptures listed. For that "crime," Owens was fined \$4500. The newspaper was also fined. Now merely listing Bible verses is a hate crime."

"Incidentally, Owen's fine was broken into three parts: \$1500 Canadian for each of the three homosexual men who filed the complaint. Wow, if there's money in filing complaints, imagine the incentive for going after Christians who refuse to embrace, celebrate, and further the homosexual agenda!" (p.19)

"As long as you don't take out ads, turn down business, or preach about homosexuality from the pulpit, you're probably safe, right? Think again. Now you must "celebrate" homosexuality. Dianne Haskett, the mayor of London, Ontario, Canada, was fined \$10,000 for refusing to proclaim a "Gay Pride Weekend." After she lost her case in Canada's courts, she resigned as mayor rather than be forced to proclaim the event. She even turned her mayoral duties over to her political opponent - just three weeks before election day. Incidentally, even though she left office and refused to campaign, she was reelected with 64 percent of the vote!" (pp.22-3) Etc., etc.

"Many Christians believe that those who get involved in the cultural arena are off course. They say if we stay silent on controversial issues, like the slaughter of more than forty-five million American children who haven't yet fully passed through the birth canal, no one will be "offended." If we don't say anything upsetting, the seekers who visit our churches might just stick around

long enough to get saved.

We work very hard to present a sensitive "positive Christianity" to seekers who don't like hearing about stuff like obedience and a place called hell. "All We Need is Love" has replaced "Onward Christian Soldiers" as our anthem.

Love is critical, of course, but so is truth. The Bible says that God is love, but also that He is holy. If we're going to get into heaven, He requires a perfect score on the entrance exam - something we have already missed. All of us have sinned - that's why Christ died. But unless we embrace Him as Lord, we will face Him as Judge. Keep in mind that Jesus talked more about hell than He did about heaven. He wanted us to know about it so we could avoid going there. Kind of why He came. And if we make Him Lord, we have to actually do what He says.

But what of those who say that "issues don't matter"? I used to agree, but when I saw pictures of aborted babies in trash bags, I knew that all the rhetoric in the world couldn't make that right. As a fifteen-year-old, I knew that if I didn't do all that I could to stop it, I could no longer point my finger at those who sat on the sidelines in Germany in the 1930s.

Turns out, God more than agrees. He commanded us: "Rescue those who are unjustly sentenced to death; don't stand back and let them die" (Proverbs 24:11, NLT). I knew I had to overcome my fear of public speaking when I read: "Open your mouth for the speechless, in the cause of all who are appointed to die" (Proverbs 31:8, NKJV). Add a commandment from the "top ten," and the case for pro-life involvement was made: "Thou shalt not kill" (Exodus 20:13, KJV), which, as it turns out, doesn't apply just to adults."

"You can stay in the closet if you'd like, but stay there much longer and you're going to wake up to find a padlock on the outside of the door.

If you want to be free to speak what you believe in your church, in your workplace, in your community, you're going to have to get off the sidelines and into the game. The battle for the Super Bowl championship is being waged, and our players are somewhere doing push-ups. But this is more than just a game. It's a battle for our freedom.

Yes, we have the right to remain silent, but if we use it much longer, we may hear those words being read to us just before we see the inside of a prison cell." (pp.30-1)

"Here's another basic: There is a God. Don't believe me? Doesn't matter. Some things are true whether you believe them or not.

By the way, there's a place you can find out about Him. He's got a book out now. Turns out, it's a bestseller - the bestseller of all time. It's available in bookstores everywhere...well, not everywhere. In some places, just asking for it can get you shot. But it's still available in the U.S. in an uncensored form, for now <About the Book; see D.J.H.; Which Bible-version does a creationist read?; kommentar-avisa.no; Oct.2017>. So before the objectionable parts are blacked out, you might want to pick up a copy and see what it says about the issues of the day, Yes, even our day - especially our day.

It's the book that's going to tell you what side to be on, provided you'd like to be on the same side as the One who created you and win in the end and all. With everyone calling good evil and evil good, a lot of people are confused, and this book is going to tell you officially what is good and what is evil.

People talk about how narrow-minded and intolerant it is for us to say that Christ is the only way to heaven. Question: If there were only one exit out of a burning building, would I be intolerant and narrow-minded to tell you? I know I might offend those who think the basement door will get them out. Or those who seek an exit by opening the very hot door with the flaming inferno inside. I'm sorry, I may be insensitive by not affirming your beliefs, and I know I run the risk of hurting your feelings, but I would rather save your life. You see, I care more about you than I do about whether you like me.

Listen, it doesn't really matter what I say. The important thing is what Christ Himself said: "I am the way, the truth, and the life: no man cometh unto the Father, but by me" (John 14:6, KJV). Pretty clear stuff. If all roads really

lead to heaven, why did Christ have to die? Doesn't make sense. If there are lots of roads, why not just chose a much less costly one? If God didn't have to send His Son to be tortured and crucified, I'm pretty sure He wouldn't have.

The bottom line is that when You create every thing, You get to make the rules. And if You love me enough to give up Your life for me, You're the one I'm going to listen to. And whose rules I want to follow. Because we have a God who is fôr us, those rules are for our good." (pp.39-0)

Pp.44-5: "Those who deny Christ hate the fact that His words are chiseled on our national monuments and that Moses and the Ten Commandments are engraved in stone in our Supreme Court. God is mentioned in almost all state constitutions, mottoes, and seals - that's why just trying to remove them all is a full-time job for the ACLU <American Civil Liberties Union>. God and His principles are so embedded in our nation that they've been at it every day for the last forty years and still haven't gotten them all.

Reminders of God's existence are all around, and it makes the ACLU really, really angry. Reminders like today's date. You see, God divided time and history for all mankind - that's where the BC and AD came from. Add the AD to the date sometime and watch their faces turn red."

"Dr. James Dobson's son, Ryan, did a little experiment. In an arena full of students, he asked those in his audience to stand up, close their eyes, and point north. Pretty simple task. But when the students opened their eyes, people were pointing in every direction - including up. He then asked only those who were absolutely sure which way was north to remain standing and continue pointing. They did. And those "absolutely sure" people were still pointing in every direction.

Ryan then took out a compass. Holding it up and pointing to it, he proclaimed, "This is north. I don't care how sincere you are; I don't care what a good person you are, how much education you have, or how sure of yourself you are. If you are pointing in a different direction than this for north, you are... wrong." (Folger p.35)

"Marcuse was scandalised that Adorno had called in the police to evict a group of protesting students from the Institute for Social Research's building in January" 1969. "'We cannot abolish from the world the fact that these students are influenced by us (and certainly not least by you) - I am proud of that and am willing to come to terms with patricide, even though it hurts sometimes,' Marcuse had written to Adorno." (Jeffries pp.341-2)

Herbert Marcuse er død og borte i 1979. Søren Krarup skriver foråret 2001 Efterskrift til nytgivelsen av Det moderne Sammenbrud; fra 1984.

"68 er rigtignok død og borte, men 68'erne sidder på hele magten og former omhyggeligt opinionen i 68-ideologiens billede og holdning. Muren faldt, totalitarismen afsløredes totalt - men hvis vi troede, at det betød, at anti-totalitarismen eller friheden ville udbrede sig mod øst, blev vi skuffede, for det modsatte skete: totalitarismens ufrihed har bredt sig over Vesten, og i dag er en politisk korrekthed, der i sig bærer alle marxismens totalitære træk og humanistiske messianisme, enerådende i det Europa, der er blevet til EU." (s.216)

"Dette demokrati med "demokratiske værdier" er jo ikke det demokrati, der beskytter friheden ved at dele magten i en udøvende, dømmende og lovgivende del, og det er således slet ikke demokrati, men et ideologisk instrument til gennemtvængelse af de korrækte værdier. Kongen er død, kongen leve! Totalitarismen døde, totalitarismen lever i Vesten, der hævdede at være i modsætning til kommunismen.

Vi lever uforandret, undertrykte og censurerede, i den linje, som udgår fra Oplysningstid og 1789 og hvis danske stationer jeg søgte at skildre i den bog, der udkom i 1984.

Det betyder naturligvis, at totalitarismens hovedmodstander, det kristelige

sandhedsvidne, den radikale oprører imod den politiske korrektheds menneskefor- 33
agt, bliver fortiet og fortrængt, og sådan er det også gået. Det er atter Ge-
org Brandes' forvanskning af Søren Kierkegaard og hans forfatterskab, der her-
sker i Danmark." (s.219-0)

Tilbake til 1923; Edv. Bull et al.:

"Når det gjaldt forholdet til kirken, hadde Trammæl tidlig inntatt en negativ holdning. Men han var ikke alene. Enda mer aggressiv var historieprofessoren Edvard Bull. I 1923 skrev han en artikkel, som siden er blitt kalt hans "antikristelige manifest". Der het det blant annet: "Vi skal bekjempe autoritetstroen - både den kirkelige og den verdslige - og den kristelige ydmykhetmoral, bokstavtrældommen og intoleransen. Vi skal gjøre skolen verdslig, likesom sykepleien og begravelsen og ekteskapet og fødselsregistreringen. Vi skal slåss uforsonlig med den bestående offisielle lutherdom, som med andre fordummende sekter. Vi skal ha en pågående og hensynsløs kirkepoltikk; for<di> ... vi mener at religion i og for seg er en privatsak." (Jor s.101)

Og hundre år senere er man stort sett i mål; "NTB kunngjorde mandag at Stortinget tirsdag forventes å vedta enstemmig at kongen ikke er hellig". "Forslaget kommer fra tre representanter for Høyre, og det har resultert i en innstilling fra konstitusjonskomiteen hvor det heter at kongens hellighet er blitt igjen som eneste "siste rest" av et religiøst begrunnet kongesyn". "-De religiøse begrunnelsene for kongens stilling står dagens generasjoner ganske fjernert. Det er ikke lenger naturlig å se kongemakten som trinn i en guddommelig ordning hvor all øvrighet stråler ned fra Vårherre, sier Høyres Michael Tetzchner til NTB." (Christian Skaug; document.no; 08.05.18)